

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>



Julio Cortázar

TAKİPÇİ

Resimleyen: José Muñoz

DeLi

TEXAS! P.C.!

Julio Cortázar ★ José Muñoz

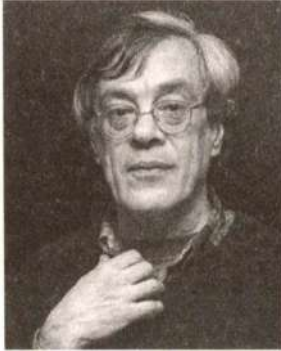
Deli



Julio Cortázar

Brüksel, 1914 - Paris, 1984

Latin Amerika edebiyatını, öykü ve romanlarıyla etkileyen Julio Cortázar, 1951'de ilk öykü kitabı *Bestiario*'yu (Hayvan Hikâyeleri), 1960'ta ilk romanı *Los premios*'u (Ödüller) ve 1963'te en önemli romanı sayılan *Rayuela*'yı (Seksek) yayımladı. *Las babas del diablo* öyküsü, Antonioni'nin 1966 yapımı *Blow Up* (Cinayeti Gördüm) adlı filmine konu oldu. Yazarlığının yanı sıra amatör cazcı olan Cortázar, *El perseguidor* (Takipçi) adlı öyküsünü Charlie Parker'a adamıştır. Julio Cortázar'ın otuzdan fazla dile çevrilen eserleri, 20. yüzyıl edebiyatında sıradışı bir yere sahiptir.



José Muñoz

Arjantin, 1942

1942 Arjantin doğumlu sanatçı, ağırlıklı olarak siyah beyaz işleriyle ün kazanmıştır. Sert ve köşeli, zaman zaman abartılı çizgileri, ışık gölgeyi yoğun kullanışı ve yer yer grotesk tarzıyla tanınır. 1972'de İspanya'ya, ardından İtalya'ya taşınan çizer, Arjantinli yazar Carlos Sampayo ile birlikte işler üretmiştir. *Alack Sinner* adlı grafik romanı ve Billie Holliday üzerine hazırladıkları biyografik çalışma önemli işleri arasındadır. Ünlü çizer Enrique Breccia'nın babası Alberto Breccia, Dave McKean, Frank Miller ve Warren Pleece gibi sanatçıları etkilemiştir. Muñoz'un kitapları pek çok dile çevrilmiştir.

metin hakları ©, Julio Cortázar'ın mirasçıları, 1959
resim hakları ©, José Muñoz, 2009
© 2015, Tudem Yayın Grubu • 1476/1 Sk. No: 10/51
Alsancak - Konak/İZMİR

İlk baskı 2009 yılında, İspanya'da *El Perseguidor* adı ile
Libros del Zorro Rojo tarafından yapılmıştır.

Bu kitabın telif hakları AnatoliaLit Telif Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

ISBN: 978-605-5060-41-1

Birinci Baskı: Kasım 2016 (2000 adet)

Yayınevi sertifika no: 11945 Matbaa sertifika no: 26886

İspanyolcadan Türkçeleştiren: Pınar Savaş
Yayına Hazırlayan: Ayşegül Utku Günaydın
Düzeltili: Şirin Etik
Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. km. Başkent OSB 22. Cadde No: 6 Malıköy/Ankara
0 312 284 18 14

Tüm hakları saklıdır.
Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın
tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde
elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.'nin
tescilli markasıdır.

www.delidolu.com.tr



Julio Cortázar

TAKİPÇİ

Resimleyen: José Muñoz

Deli



Ch. P.'nin anısına



Ölene kadar sadık kal

Vahiy 2:10

*O make me a mask!*¹

Dylan Thomas

Dédée öğleden sonra arayıp Johnny'nin pek iyi olmadığını söyleyince hemen otele gittim. Johnny ve Dédée birkaç gündür Lagrange sokağında bulunan bir otele dördüncü katındaki bir odada kalıyorlardı. Johnny'nin berbat durumda olduğunu fark etmem için odanın kapısını görmem yetti, pencere neredeyse karanlık bir avluya bakıyordu ve öğlen saat birde gazete okumak ya da karşıdakinin yüzünü görebilmek için ışığı yakmak zorundaydınız. Hava soğuk olmamasına karşın Johnny'yi battaniyeye sarınmış buldum, her yanından sarımtırak lifler fışkırmış, leş gibi bir koltukta büzülmüştü. Dédée yaşlanmıştı, kırmızı elbisesi hiç yakışmamıştı; iş giysisiydi, sahne ışıklarına uygundu, bu otel odasında iğrenç, pıhtılaşmış kan gibi duruyordu.

1 Bana bir maske yapın.

Selam niyetine, “Dostumuz Bruno ağız kokusu kadar sadıktır,” dedi Johnny ve dizlerini göğsüne çekip çenesini yasladı. D     bana bir iskemle uzattı, ben de bir paket Gauloises   karttım. Cebimde bir şişe rom vardı ama neler olup bittiğini anlayana kadar göstermek istemedim. Sanırım odadaki en sinir bozucu şey, sinek pisliğı içindeki kordonunun ucunda sallanan k  r ışıklı lambaydı. Elimi gözüme siper edip birkaç kez baktıktan sonra, D    ’ye lambayı söndürüp pencereden giren ışıkla idare edip edemeyeceğimizi sordum. Johnny sözlerimi ve hareketlerimi büyük bir dikkatle izliyordu ama aklı başka yerdeydi, tıpkı sabit bakan ama aslında başka şeyle meşgul olan bir kedi gibiydi; tümüyle başka bir şeyle. Sonunda D     kalktı ve ışığı söndürdü. Kalan siyah-gri karışımı loşlukta birbirimize daha tanıdık geldik. Johnny battaniyenin altından uzun, zayıf elini çıkardı ve gücü   kilmiş teninin ılıkılığını hissettim. D     neskafe hazırlayacağını söyledi. En azından neskafe olmasına sevindim. Neskafesi olan birinin henüz dibe vurmadığını biliyordum; hâlâ dayanacak gücü var demekti.

“Bir süredir görüşmedik,” dedim Johnny’ye, “en az bir ay.”

Huysuz bir tavırla, “Sen de zamanı hesaplamaktan başka bir şey yapmazsın,” yanıtını verdi. “Bir, iki, üç, yirmi bir. Her şeye bir numara veriyorsun. Bu kadın da   yle. Neden bu kadar öfkeli olduğunu biliyor musun? Çünkü saksofonu kaybettim. Sonuçta haklı yanı.”

“Peki ama nasıl kaybedebilirsin?” diye sordum, bunun Johnny’ye sorulamayacak bir soru olduğunu bilerek.



“Metroda,” yanıtını verdi Johnny. “Güvende olsun diye koltuğun altına koymuştum. Bacaklarımın altında, güvende olduğunu bilerek yolculuk etmek muhteşemdi.”

“Otelin merdivenlerini çıkarken farkına vardı,” dedi Dédé hafif boğuk bir sesle. “Metrodakilere ve polise haber vermek için deli gibi fırladım.”

Ardından gelen sessizlik bunun zaman kaybı olduğunu anlamama yetti. Johnny kendine has şekilde gülmeye başlamıştı, dişlerinin ve dudaklarının gerisinden gelen bir gülüşle.

“Zavallı bahtsızın biri ondan ses çıkarmaya çalışacak,” dedi. “Sahip olduğum en kötü saksolardan biriydi, Doc Rodríguez’in onu çaldığı belliydi, ruhu örselenmişti. Alet olarak hiç de fena değildi, ama Rodríguez sadece akort ederek bir Stradivarius’un bile canına okuyabilir.”

“Başka bir tane bulamaz mısın?”

“Araştırıyoruz,” dedi Dédé. “Rory Friend’te var galiba. İşin kötüsü, Johnny’nin sözleşmesinin...”

“Sözleşme,” diyerek onu taklit etti Johnny. “Ne olmuş sözleşmeye? Çalmam gerekiyor, o kadar; ama ne saksom var ne de alacak param, çocuklar da benimle aynı durumda.”

Son söylediği doğru değildi, bunu üçümüz de biliyorduk. Kimsenin Johnny’ye alet ödünç vermeye cesareti yoktu çünkü ya hemen kaybediyordu ya da canına okuyordu. Bordeaux’da Louis Rolling’in saksofonunu kaybetmişti, İngiltere turnesi için sözleşme imzaladığında Dédé’nin aldığı saksofonu, üzerinde tepinerek ve tekmeleyerek üç parçaya ayırmıştı. Kaç aleti kaybettiğini, rehin verdiğini ya da kırıldığını bilen yoktu. Ve hepsini de, lir ve flüt çalmaktan vazge-

eceklerini varsayarsak, alto saksofonu ancak bir tanrının çalabileceği gibi çalmıştı.

“Ne zaman başlayacaksın Johnny?”

“Bilmiyorum. Bugün sanırım, ha D?”

“Hayır, öbür gün.”

“Benden başka herkes tarihleri biliyor,” diye sızlandı Johnny, battaniyeyi kulaklarına kadar çekti. “Bu gece alaıma yemin edebilirdim, öğleden sonra prova yapmaya gidecektim.”

“Ne fark ederdi ki?” dedi Dde. “Sorun saksonun olmaması.”

“Nasıl ne fark ederdi ki? Aynı şey değil. Öbür gün yarından sonradır ve yarın da bugünden çok sonradır. Bugünse dostumuz Bruno ile konuştuğumuz şimdiden epey sonradır, zamanı unutup sıcak bir şey iebileseydim kendimi çok daha iyi hissederdim.”

“Su kaynamak üzere, biraz bekle.”

“Kaynamanın sıağından söz etmiyorum,” dedi Johnny.

Ben de o zaman rom şişesini çıkardım. Sanki ışığı yakmışız gibi oldu çünkü Johnny şaşkınlıktan ağzını ardına kadar açtı, dişleri parlamaya başladı, hatta bu kadar şaşkın ve memnun olduğunu görünce Dde bile gülümsemek zorunda kaldı. Romlu neskafe hiç de fena değildi, mz de ikinci yudumdan ve birer sigaradan sonra kendimizi daha iyi hissetmeye başladık. Johnny’nin yavaşça geriye kaydıldığını ve zaman hakkında fikir yürütmeye devam ettiğini gördüm, tanıdığımdan beri onu kaygılandıran bir konuydu. Zamanla ilgili her şeyden böylesine tedirgin olan çok az insan tanıdım. Bir takıntıydı, bir sürü takıntısının en ktsyd. Ama o bu



konuyu pek az kişinin karşı koyabileceği şekilde, incelikle anlatırdı. Kırk dokuz ya da ellide, Paris'e gelmeden çok önce Cincinnati'deki bir kayıttan önceki provayı hatırlıyorum. Johnny o zamanlar çok formdaydı, provaya gitmekteki amacım onu ve Miles Davis'i dinlemektir. Hepsi çalmaya hevesliydi, hallerinden memnundular ve iyi giyinmişlerdi (bunu belki de Johnny'nin şu andaki berbat, leş kılığıyla zıtlık oluşturduğu için hatırladım), hiç sabırsızlık göstermeden zevkle çalışıyorlardı ve ses teknisyeni camının ardında keyiflenmiş bir şebek gibi memnuniyet işaretleri yapıyordu. Tam o anda, Johnny kendi neşesinde kaybolmuş gibiyken birden çalmayı kesti ve şu anda kim olduğunu hatırlamıyorum, bir yumruk savurarak, "Bunu yarın çalışıyorum," dedi, çocuklar kalakaldılar, iki üçü fren yapmakta geciken tren gibi birkaç kompas daha çaldı, Johnny alnına vuruyor ve durmadan, "Bunu yarın çalışmıştım, bu korkunç bir şey Miles, bunu yarın çalışmıştım," diye tekrarlıyordu, moralini kimse düzeltemedi, o andan sonra her şey çok kötü gitti, Johnny isteksiz çalışıyor ve gitmek istiyordu (yine kendini uyuşturmak için dedi öfkeden kuduran ses teknisyeni), kül rengi yüzüyle yalpalayarak çıkıp gittiğini gördüğümde kendime bunun uzun sürüp sürmeyeceğini sormuştum.

"Doktor Bernard'ı çağırmayı düşünüyorum," dedi Dédé, küçük yudumlarla romunu içen Johnny'ye göz ucuyla bakarak. "Ateşin var ve hiçbir şey yemiyorsun."

"Doktor Bernard zavallı bir salak," dedi Johnny bardağını yalayıp. "Bana aspirin verecek sonra cazdan ne kadar çok hoşlandığını söyleyecek, mesela Ray Noble'dan. Anladın mı Bruno? Saksom olsaydı onu öyle bir müzikle karşılardım

ki, geri dönüp dört katın merdivenini topukları kığında inerdi.”

Göz ucuyla Dédé'e'ye bakarak, "Aspirin içmenin sana bir kötülüğü dokunmaz," dedim. "İstersen çıkınca ben ararım, Dédé'nin aşağı inmesine gerek kalmaz. Dinle şu sözleşme... Öbür gün başlayacaksan sanırım bir şey yapılabilir. Ben de Rory Friend'ten sakso almayı deneyebilirim. Hiç olmazsa... Yalnız daha dikkatli olman gerekecek Johnny."

“Bugün değil,” dedi Johnny rom şişesine bakarak. “Yarın saksoyu alınca. Şimdi bunu konuşmanın anlamı yok. Bruno, giderek daha iyi fark ediyorum ki zaman... Bana kalırsa müzik hep bu meseleyi biraz anlamaya yardım etti. Yani, aslında anlamaya değil tabii, çünkü gerçek şu ki hiçbir şey anlamıyorum. Hani şu kesinliği olmayan düşler vardır ya, her şeyin yitip gideceğinden kuşkulananmaya başladığın için önce korkarsın; ama aynı zamanda hiçbir şeyden emin değilsindir, sonra her şey *pancake* gibi altüst olur, birden güzel bir kızla yatıyorsundur ve her şey ilahi bir kusursuzluktur.”

Dédée odanın bir köşesinde fincanları ve bardakları yıkıyordu. Odada sularının bile akmadığını fark ettim, pembe çiçekli leğenle mumyalanmış bir hayvanı andıran sürahiyi gördüm. Johnny konuşmaya devam ediyordu, ağzının yarısı battaniyeyle örtülüydü, çenesine çektiği dizleri, romun ve ateşin yavaş yavaş nemlendirmeye başladığı siyah, kaygan yüzüyle, o da mumyalanmış gibi duruyordu.

“Bu konuda bir şeyler okudum Bruno. Çok tuhaf, aslında çok zor.. Bana kalırsa müzik yardımcı oluyor biliyor musun. Anlamaya değil, çünkü gerçekten hiçbir şey anlamıyorum.”

Yumruğuyla başına vuruyor, başı hindistancevizi gibi ses çıkarıyor.

“Bunun içinde bir şey yok Bruno, hiçbir şey yok. Bu bir şey düşünmüyor, anlamıyor da. Sana hep gerçeği söyledim. Ben anlamaya gözlerimle başlıyorum, kafamla değil. Aşağıdaki organlarımla daha iyi anlıyorum. Ama bu gerçekten anlamak değil, bunda hemfikirim.”

Odanın dibinden, “Ateşin yükselecek,” diye mızıldandı Dédé.

“Sen sus! Gerçekten Bruno. Şimdiye kadar hiç düşünmedim, sadece aniden ne düşündüğümün farkına varıyorum, ama bu komik değil, öyle değil mi? İnsanın bir şey düşündüğünün farkına varmasının nesi komik? Sen de düşünsen, bir başkası da düşünse fark etmez. Ben, ben değilim. Ben düşündüğümünden faydalanırım, ama her zaman daha sonra, işte katlanamadığım da bu. Ah, zor, o kadar zor ki... Bir yudum bile kalmadı mı?”

Son rom damlalarını ona verdiğim sırada Dédé tekrar ışığı yaktı, odada göz gözü görmez olmuştu. Johnny terliyor ama hâlâ battaniyeye sarınıyordu, arada bir ürperiyor ve koltuğu gıcırdatıyordu.

“Çok küçükken, saksofonu çalmayı hemen öğrendiğimin farkına varmıştım. Evimde kavga gürültü eksik olmazdı, borçlardan, ipoteklerden başka şey konuşulmazdı. İpoteğin ne olduğunu biliyor musun? Korkunç bir şey, çünkü babam ne zaman ipotek bahsini açsa bizim koca kadın saçını başını yoları ve tekme tokat birbirlerine girerlerdi. Ben on üç yaşındaydım... Ama bunları zaten dinledin.”



Gerçekten de dinlemiştim ve Johnny'nin yaşamöyküsünü yazarken bunları hakikatli ve iyi anlatmaya çalışmışım.

“Bu yüzden evde zaman hiç geçmek bilmezdi. Aç biilaç kavgadan kavgaya hırgür sürerdi. Yetmezmiş gibi bir de din konusu; işte bunu hayal bile edemezsin. Öğretmen bana bir sakso verince, nasıl bir şey olduğunu görseydin gülmekten yerlere yataydın, sanırım hemen farkına vardım. Müzik beni zamanın dışına çıkartıyordu, ama aslında onu dile getirme yönteminden başka bir şey değildi. Gerçekten ne hissettiğimi bilmek istersen, bence müzik beni zamanın içine sokuyordu. Ama bu zamanın şöyle... bizimle diyebiliriz, bir ilgisi olmadığına inanmak gerekir.”

Bir süreden beri Johnny'nin halüsinasyonlarını, yaşamını oluşturan her şeyi biliyordum, onu dikkatle dinliyordum ama söylediklerinden endişeye kapılmıyordum. Kendi kendime Paris'te nasıl uyuşturucu bulduğunu sordum. Dédée'yi sorguya çekmem ve muhtemel suç ortaklığını bertaraf etmem gerekiyordu. Johnny bu duruma fazla dayanamazdı. Uyuşturucu ve sefalet bir arada yürümez. Kaybetmekte olduğu müziği düşündüm, bu varoluştan vazgeçerse yapabileceği düzinelerce kaydı, herhangi bir müzisyene kıyasla şaşırtıcı ilerlemesini. “Bunu yarın çalışıyorum,” bir anda apaçık bir anlama büründü çünkü Johnny her zaman yarın çalışıyordu, diğerleri geriden geliyorlardı, bugündeyse o hiç çaba harcamadan müziğinin ilk notalarını ortaya çıkartıyordu.

Ben sınırlarımı bilecek kadar sağduyulu bir caz eleştirmeniyim, benim kavrayabildiklerimin zavallı Johnny'nin kesik kesik cümleleriyle, iç çekmeleriyle, ani öfke ve ağlama nöbetleriyle ilerlemeye çalıştığı seviyenin altında olduğunu

biliyorum. Onu dâhi olarak kabul etmem umurunda değildi elbette ve asla müziğinin meslektaşlarının çok üstünde olduğunu iddia etmezdi, üstünlük taslamazdı. Ben kederle bu işin finaliyle yetinmeye çalışıyorum, o ise saksofonuyla daha yaratıcılığının başında diye düşünüyorum. O ağızdı, ben kulak, yani şey dememek için, o ağızdı bense... Her eleştiri, tat olarak ısırmanın ve çiğnemenin lezzeti olarak başlamış bir şeyin hüznünlü sonudur. Ve ağzı bir kez daha kıpırdıyor. Johnny'nin büyük dili iştahla dudaklarındaki salyayı yakalıyor. Elleri havada bir resim çiziyor.

“Bruno bir gün gerçekten yazabilirsen... Benim için değil anlıyor musun, benim umurumda değil. Ama güzel olmalı, güzel olması gerektiğini hissediyorum. Küçükken çalmaya başladığımda zamanın değiştiğini fark ediyordum. Bunu bir kez Jim'e anlattım, bana herkesin aynı şeyi hissettiğini söyledi, insan kendi içine kapandığında... Aynen böyle dedi, insan kendi içine kapandığında. Ama ben çalarken kendi içime kapanmıyorum. Sadece yer değiştiriyorum. Asansörde olmak gibi, asansördesin, birileriyle konuşuyorsun, tuhaf bir şey hissetmiyorsun, bu arada ilk katı geçiyorsunuz, onuncuyu, yirmi birinciye, kent aşağıda kalıyor, o sırada sen içeri girerken başladığın cümleyi bitiriyorsun, ilk sözcüklerle sonuncular arasında elli iki kat var. Saksofon çalmaya başladığım zaman bir asansöre biniyordum, ama bu bir zaman asansörüydü, böyle adlandırabilirsem tabii. İpoteği ya da dini unuttuğumu sanma. Sadece o sırada ipotek ve din, üzerimde olmayan bir giysi gibiydi, dolapta olduklarını biliyordum; bana sakın o anda o giysinin var olduğunu söylemeye kalkma. Giysi, giydiğim zaman var, ipotek ve din de

çalmayı bitirdiğimde var oluyorlardı, saç başı darmadağın anam odaya girip de şeytanın müziğiyle kulaklarını tırmaladığımdan yakındığında.”

Dédée bir fincan daha neskafe getirdi, ama Johnny hüznle boş içki bardağına baktı.

“Bu zaman meselesi karmaşık, beni her yandan pençelerine alıyor. Yavaş yavaş zamanın içi doldurulan bir valiz gibi olmadığını fark ediyorum. İçine koyduklarımı değiştirsem bile valize sığan belli bir miktar var, fazlası sığmıyor demek istedim. Benim valizimi görüyor musun Bruno? İçine iki takım elbise ve iki çift ayakkabı sığıyor. Şimdi onu boşalttığını ve yeniden iki takım elbise ile iki çift ayakkabı koyacağını hayal et, birden sadece bir takım elbise ve bir çift ayakkabı sığdırabildiğini fark ediyorsun. Ama bu kadarla da kalmıyor. En iyisi valize koca bir dükkânı sığdırabildiğini görmek, yüzlerce ve yüzlerce takım elbise, bazen çaldığımda müziği zamana sığdırabildiğim gibi. Müziği ve metroyla yolculuk ederken düşündüklerimi.”

“Metroyla yolculuk ederken düşündüklerini mi?”

“Ah, evet, bu başka bir şey,” dedi Johnny alayla. “Metro büyük bir icat Bruno. Metroyla yolculuk ederken valize sığabilecek her şeyin farkına varıyorsun. Belki de saksofonumu metroda kaybetmedim, belki de...”

Gülmeye başladı, öksürüyordu, Dédée kaygıyla ona baktı. Ellerini kollarını sallıyor, gülüyor, öksürüyor, hepsi birbirine karışıyordu, Johnny battaniyenin altında bir şempanze gibi sarsılıyordu. Gözyaşları akıyor, onları içiyor, sürekli gülüyordu.

“Konuları karıştırmamak gerekir,” diyor bir süre sonra. Saksofonu kaybettim, gitti. Ama metro, valiz hilesini anlamama yardım etti. Şu esnek şeyler var ya çok tuhaflar, her yerde hissediyorum. Her şey esnek oğlum. Sert gibi görünen şeylerde bile esneklik var..”

Dikkatini toplayarak düşündü. “... gecikmiş bir esneklik,” diye ekledi şaşırtıcı bir şekilde.

Hayranlığımı belli eden ve onaylayan bir el hareketi yaptım. Bravo Johnny. Bir de düşünemediğini söylüyor. Hadi be Johnny. Şimdi söyleyecekleriyle gerçekten ilgileniyordum, bunu fark edince bana hiç olmadığı kadar alaycı baktı.

“Sence öbür gün çalacak bir saksofon bulabilir miyim Bruno?”

“Evet, ama dikkatli olman gerekecek.”

“Elbette dikkatli olmam gerekecek.”

“Bir aylık bir sözleşme,” diye açıkladı zavallı Dédée. “Rémy’nin gece kulübünde on beş gün, iki konser ve plaklar. İki yakamızı bir araya getirebilirdik.”

“Bir aylık sözleşme,” diye taklit etti Johnny abartılı el kol hareketleriyle. “Rémy’nin gece kulübünde, iki konser ve plaklar. Be-bata-bop bop bop çırrr. Susadım, çok susadım. Ve dumanlı bir şey içmek istiyorum, içmek, of hem de nasıl.”

Uyuşturucu istediğini çok iyi biliyordum, ama ona bir paket Gauloises uzattım. Hava kararmıştı, koridorda insanlar dolaşmaya başlamıştı, Arapça konuşmalar ve bir şarkı duyuluyordu. Dédée muhtemelen akşam yemeği niyetine bir şey almaya gitmişti. Johnny’nin elini dizimde hissettim.

“İyi kız, biliyor musun. Ama beni sıktı. Bir süredir onu sevmiyorum, ona katlanamıyorum. Arada bir beni hâlâ

heyecanlandırıyor, şey gibi sevişmeyi biliyor..." Parmaklarını enfes anlamına gelen bir şekilde birleştirdi. "Ama ondan kurtulmam gerek, New York'a dönmem gerek. Her şeyden önemlisi New York'a dönmem gerek, Bruno."

"Neden? Orada, burada olduğundan daha kötü durumdaydın. İşinden değil, yaşamından söz ediyorum. Burada daha çok arkadaşın var sanki."

"Evet, sen varsın, Markiz ve kulüpteki çocuklar... Markiz'le seviştin mi Bruno?"

"Hayır."

"Yani, öyle bir şey ki... Neyse sana metrodan söz ediyordum, neden konuyu değiştirdiğimizi anlayamadım. Metro büyük bir icat Bruno. Bir gün metrodayken bir şey hissetmeye başladım, sonra unuttum... İki üç gün sonra yine aynı şey oldu, sonunda anladım. Açıklaması kolay biliyor musun, kolay çünkü gerçekte açıklaması bu değil. Açıklaması çok basit: Aslında açıklanamaz. Metroya binmen ve başına gelmesini beklemen gerek, ama bana kalırsa sadece bana oluyor. Şöyle bir şey, bak... Gerçekten Markiz'le hiç sevişmedin mi? Yatak odasının köşesindeki altın yaldızlı tabureye çıkmasını istemen gerek, yanında çok güzel bir lamba var, sonra da... Ah, döndü bile..."

Dédée elinde bir paketle içeri girdi ve Johnny'ye baktı.

"Ateşin yükseldi. Doktoru aradım, saat onda gelecek. Sakin olmanı söyledi."

"Tamam, ama önce şu *metro* meselesini Bruno'ya anlatacağım. Geçen gün ne olduğunu çok iyi anladım. Benim valideyi düşünmeye başladım, sonra Lan'i ve çocukları; o anda sanki kendi mahallemde geziniyordum, o zamanki çocukların yüzlerini görüyordum. Düşünmek değildi, sana defalarca hiç



düşünmediğimi söyledim, bir köşede durup düşündüklerimin geçişini izlemek gibiydi, ama gördüklerimi düşünmüyordum. Anladın mı? Jim hepimizin aynı olduğunu söylüyor, genellikle (öyle diyor) insan kendi hesabına düşünmezmiş. Hadi öyle olsun, mesele şu ki, ben Saint-Michel istasyonundan metroya bindim ve ânında Lan'î, çocukları düşünmeye, mahalleyi görmeye başladım. Oturur oturmaz onları düşünmeye başladım. Aynı zamanda da metroda olduğumun farkındaydım ve yaklaşık bir dakika içinde Odéon'da olacağımızı biliyordum, vagona insanlar girip çıkıyordu. Lan'î düşünmeye devam ediyordum, alışverişten dönen anamı görüyordum, sonra hepsini görmeye, onlarla olmaya başladım, uzun zamandır hissetmediğim kadar güzeldi. Anılar her zaman iğrençtir, ama bu kez çocukları düşünmek, onları görmek hoşuma gidiyordu. Tüm gördüklerimi anlatsam inanmazsın çünkü çok uzun sürer. Bu nedenle ayrıntılara girmeyeceğim. Bir tanesinden söz edecek olursam Lan'î, Hamp ile birlikte çaldığım Kulüp 33'e gelirken giydiği yeşil giysiyle görüyordum. Kurdeleli giysisini, topuzunu, saçının yanındaki süsü, ensesini... Aynı anda değil çünkü gerçekte Lan'in elbisesinin çevresinde dolaşıyor ve ona yavaşça bakıyordum. Sonra Lan'in ve çocukların yüzlerine baktım, yan dairede yaşayan Mike'ı, bana Colorado'daki vahşi atlarla ilgili bir hikâye anlatışını hatırladım, bir çiftlikte çalışıyordu ve at terbiyecileri gibi göğsünü şişire şişire konuşuyordu...

"Johnny," dedi Dédé köşesinden.

"Bak düşündüklerimin ve gördüklerimin bir parçacığını anlatıyorum sana. Ne kadar zamandır anlatıyorum bu parçacığı?"

“Bilmiyorum, iki dakika diyelim.”

“İki dakika diyelim,” diye tekrarladı Johnny. “İki dakika ve sana sadece bir parçacık anlattım o kadar. Sana tüm gördüklerimi anlatsam, çocukların yaptıklarını, Hamp’in *Save it pretty mama*’yı çalışını; her notayı duyuyordum, anlıyor musun her notayı ve Hamp de kolayca yorulan bir tip değildir, sana anamın uzun duasını duyduğumu anlatsam, lahanalardan söz ediyordu, babam ve benim için bağışlanma diliyordu ve lahanalar hakkında bir şeyler söylüyordu... Sana tüm bunları ayrıntılarıyla anlatsam, iki dakikadan uzun sürer, öyle değil mi Bruno?”

“Gerçekten tüm bunları gördüysen ve dinlediysen, dolu dolu bir çeyrek saat eder,” dedim gülerek.

“Dolu dolu bir çeyrek saat eder, ha Bruno. Peki o zaman nasıl oldu da birden metronun durduğunu hissedince bizim kocakarıdan, Lan’den ve tüm bunlardan çıkıp Odéon’dan bir buçuk dakika uzaktaki Saint-Germain-des-Prés’te olduğumuzu gördüm, söyle bakalım.”

Johnny’nin bana anlattığı şeyleri pek kafama takmazdım, ama o sırada bana öyle bakıyordu ki, içim üşüdü.

“Senin zamanınla, şu kadının zamanıyla yaklaşık bir buçuk dakika,” dedi Johnny nefretle. “Kahrolası metronunkiyle, benim saatimle de öyle. Peki, o zaman nasıl oldu da ben bir çeyrek saat düşünebildim, ha Bruno? Bir buçuk dakikada nasıl bir çeyrek saat düşünülebilir? Sana yemin ederim, o gün ne bir şey içmiştim ne de bir şeycik çekmiştim,” diye ekledi özür dileyen bir çocuk gibi. “Sonra yine aynı şey başıma geldi, şimdi her yerde oluyor. Ama...” diye ekledi korkuyla, “sadece metroda farkına varabiliyorum çünkü metroyla

yolculuk etmek saatin içine girmek gibi bir şey. Duraklar da dakikalar gibi, anladın mı, sizlerin zamanında, şimdide öyle, ama ben bir başka zaman daha olduğunu biliyorum, düşünüyorum, düşünüyorum...”

Elleriyle yüzünü kapadı, titriyordu. Çoktan oradan çıkıp gitmiş olmayı isterdim, ama Johnny’yi kırmadan nasıl veda edeceğimi bilemiyordum çünkü arkadaşlarının davranışlarına müthiş derecede alınırdı. Böyle devam ederse kendine zarar verecekti, en azından Dédé’eyle bu konuları konuşamazdı.

“Bruno, sadece o anlardaki gibi ya da saksofon çalarkenki gibi yaşayabilsem, çünkü çalarken de değişiyor zaman... Bir buçuk dakikada neler yaşanabileceğini fark ettin mi?.. O zaman herkes, sadece ben değil, şu kadın, sen ve tüm çocuklar yüzlerce yıl yaşayabilir, yolunu bulabilirsek saatler, dakikalar, öbür gün manyaklığı yüzünden yaşayabildiğimizin bin katını yaşayabiliriz...”

Elimden geldiğince gülümsedim, alttan alta haklı olduğunu anlayabiliyordum, ama onun tahmin ettiği ve benim de onun tahminleri sayesinde sezdiğim şey, sokağa çıktığım anda, gündelik yaşantıma daldığım anda, her zamanki gibi silinip gidecekti. O an Johnny’nin söylediği şeyin sadece yarı deli olmasından kaynaklanmadığına emindim, gerçeklik elinden kaçıyor ve yerini umuda dönüştürdüğü bir tür parodiye bırakıyordu. Johnny’nin böyle zamanlarında bana söylediği her şey (beş yıldan fazla bir zamandır bana ve herkese benzer şeyler söylüyordu), insan, kendine daha sonra düşüneceğine söz vermeden dinlenemezdi. Sokağa çıkar çıkmaz, sözcükleri tekrarlayan Johnny değil de anısı haline gelir

gelmez, her şey esrarın fantezilerine, tekdüze bir kavrayışa (çünkü benzer şeyler söyleyen başkaları da vardı, durmadan benzer tanıklıklar açıklanırdı) dönüşürdü ve hayranlık, yerini rahatsızlığa bırakırdı, en azından benim için öyle olurdu, Johnny benimle alay etmiş gibi hissederdim. Ama bu her zaman ertesi gün olurdu, Johnny bana anlatırken değil, o zaman bir yerlerde vazgeçmek istediği bir şey varmış gibi gelirdi, yanmak isteyen bir ışık ya da daha iyisi sanki bir şeyi kırmak gerekiyordu, bir takozu çekiçleyerek yukarıdan aşağıya dek kıra kıra bir kütüğe sokmak gibi. Ve artık Johnny'nin hiçbir şeyi çekiçleyecek gücü yoktu, ben bir takozu vurmak için ne tür bir çekiç gerektiğini bile bilmiyordum, hayal edemiyordum.

Sonunda odadan çıktım, ama öncesinde şu olması gereken şeylerden biri oldu -bu ya da benzeri bir olay olmalıydı- Johnny'ye sırtımı dönmüş Dédé'e veda ederken bir şey olduğunu hissettim, Dédé'nin gözlerinde gördüm ve hızla arkama döndüm (çünkü belki de Johnny'den biraz korkuyordum, kardeşim gibi olan o melekten ve meleğim gibi olan kardeşten) ve Johnny'nin bir silkinişte sarındığı battaniyeyi attığını gördüm, koltukta çırılçıplak oturuyordu, bacaklarını kaldırmış, dizlerini çenesine yaslamış, titriyor ve gülüyordu, iğrenç koltukta tepeden tırnağa çıplaktı.

"Sıcak olmaya başladı," dedi Johnny, "Bruno bak kaburgalarımın arasında ne kadar güzel bir yara izim var."

"Örtünsene," dedi Dédé, utanmıştı, başka ne söyleyeceğini bilememişti.

Birbirimizi yeterince tanıyorduk ve çıplak bir adam çıplak bir adamdan fazlası değildi, ama Dédé utanmıştı, ben de Johnny'nin yaptığından etkilendiğim izlenimini ver-

memek için nasıl davranmam gerektiğini bilemiyordum. O bunu biliyordu ve ağız dolusu gülüyordu, bacaklarını müstehcen bir şekilde havada tutuyor, cinsel organı koltuğun kenarından hayvanat bahçesindeki bir maymun gibi sarkıyordu, baldırlarında bana sonsuz bir tiksinti veren tuhaf lekeler vardı. Sonunda D    e battaniyeyi aldı ve onu aceleyle örttü, bu sırada Johnny gülmeye devam ediyordu ve çok mutlu görünüyordu. Ertesi gün gelmeye söz vererek belli belirsiz veda ettim, D    e sahanlığa kadar bana eşlik etti, bana söyleyeceklerini Johnny'nin duymaması için kapıyı ardımızdan kapattı.

  Bel  ika turnesinden d  nd    m  zden beri böyle. Her yerde o kadar iyi çaldı ki, ben de çok memnundum.  

Gözlerine bakarak,   Uyu  turucuyu nereden bulduğunu merak ediyorum,   dedim.

  Bilmiyorum. Durmadan   arap ve konyak içiyordu. Ot da çekti, ama oradakinden daha az.  

Orasından kasti Baltimore ve New York'tu; Bellevue akıl hastanesinde geçirdiği üç ay ve Camarillo'da kaldığı uzun s  reydi.

  Johnny Belçika'da gerçekten iyi çaldı mı D    e?  

  Evet Bruno, bana kalırsa her zamankinden iyiydi. İnsanlar çıldırdı, orkestradaki çocuklar da bunu birçok kez dile getirdi. Sonra tuhaf şeyler olmaya başladı, Johnny'yle her zaman olur ya, neyse ki izleyicinin önünde değil... ben-ce... görüyorsun işte, şimdi her zamankinden de kötü.  

  New York'takinden de mi kötü? Onu o zamanlar tanı-mıyordunuz.  

Dédée aptal değildi, ama hiçbir kadın, erkeğinin kendisinden önceki yaşamından söz edilmesinden hoşlanmaz, o şimdi olanlara katlanmak zorundaydı ve öncesi laftan başka bir şey değildi. Nasıl söyleyeceğimi bilemiyordum, kendime pek güvenim de yoktu, ama sonunda söylemeye karar verdim.

“Sanırım parasız kaldınız.”

“Öbür gün başlamak için sözleşmemiz var,” dedi Dédée.

“Sizce kayıt yapabilecek ve dinleyici karşısına çıkabilecek mi?”

“Ah, evet,” dedi Dédée biraz şaşırmış, “Doktor Bernard onu şu gripten kurtarabilirse Johnny her zamankinden de iyi çalabilir. Sorun saksofon.”

“Bu konuyla ilgileneceğim. Alın Dédée. Sadece... Johnny bilmesee daha iyi olur.”

“Bruno...”

Bir el hareketi yapıp ve merdiveni inmeye koyularak Dédée’nin işe yaramaz minnettarlığını ifade edecek, tahmin edilebilir sözcüklere engel oldum. Ondan birkaç basamak uzaklaşınca söylemek kolaylaştı:

“İlk konserden önce hiçbir şekilde uyuşturucu almaması gerek. Bırakın biraz içki içsin, ama ötekisi için kesinlikle para vermeyin.”

Dédée yanıt vermedi ama parmaklarının banknotları ortadan yok edene kadar katlayışını izledim. En azından Dédée’nin esrar içmediğine emindim. Sadece korku ya da aşk nedeniyle işbirliği yapabiliirdi. Johnny Chicago’da gördüğüm gibi diz çöker de ağlayarak yalvarırsa... Johnny söz konusu olunca bu da diğerleri gibi bir riskti, şimdi en azından ye-

mek ve ilaç paraları olacaktı. Sokağa çıkınca gabardinimin yakasını kaldırdım, yağmur atıştırmaya başlamıştı, ciğerlerim ağrıyana kadar soluk alıp verdim, Paris temiz kokuyormuş, sıcak ekmek kokuyormuş gibi geldi. Ancak şimdi Johnny'nin odasının, battaniyenin altında terleyen bedeninin nasıl koktuğunun farkına varıyordum. Bir kadeh konyak içip ağzımı çalkalamak için bir kafeye girdim; belki de anılardan arınmak, Johnny'nin sözlerini, hikâyelerini, benim görmediğim ve görmek de istemediğim şeyleri görme tarzını yineleyip duran anılardan kurtulmak için. Öbür günü düşünmeye başladım, bir tür huzur gibiydi, bar tezgâhından ileri doğru uzanan sağlam bir köprü gibiydi.

İnsan bir şeyden emin olamadığında, en iyisi kendine şamandıra gibi su üstünde kalmasını sağlayacak vazifeler yaratmasıdır. İki üç gün sonra, Markiz'in Johnny Carter'a uyuşturucu sağlayıp sağlamadığını araştırmayı görev edindim ve Montparnasse stüdyosuna gittim. Markiz gerçekten de bir markizdi, uyuşturucu gibi nedenler yüzünden bir süre önce boşanmış olsalar da Marki'den kalan bir sürü parası vardı. Johnny'yle arkadaşlığı New York'a dayanıyordu, muhtemelen tarzını beğenen birinin Johnny'ye dört beş kişiye katılma şansı tanıdığı, onun da ilk kez dilediğinde çalabildiği ve herkesi şaşkınlık içinde bırakıp bir gecede ünlü olduğu o yıldan kalmaydı. Şimdi, caz eleştirmenliği yapma zamanı değil, ilgilenenler Johnny ve savaş sonrasının yeni stili hakkındaki kitabımı okuyabilirler, ama diyebilirim ki kırk sekiz yılına, hatta elliye kadar müzikte bir patlamaydı,

soğuk, sessiz, her şeyin yerli yerinde kaldığı, çığlıkların ve yıkıntıların olmadığı bir patlama, ama geleneğin kabuğu milyonlarca parçaya bölünmüştü ve (orkestralardaki ve dinleyiciler arasındaki) savunucuları bile kendi aşklarını sorgulamışlardı çünkü artık eskisi gibi hissetmiyorlardı. Johnny'nin alto saksofon çalışını dinledikten sonra ondan önceki müzisyenleri dinlemeye devam edip onlardan iyisi olmadığına (non plus ultra) inanamazdınız; bu nedenle tarihsel anlam diye adlandırılan o örtülü hürmeti duymakla yetinip o müzisyenlerden her birinin kendi dönemi için muhteşem olduğunu ve olmaya da devam ettiğini söylemekten başka çare kalmamıştı. Johnny caz dünyasında bir sayfayı kapatmıştı.

Her türlü müziği tazı kulaklarıyla duyan Markiz, Johnny'ye ve grup arkadaşlarına büyük hayranlık duyuyordu. Kulüp 33 günlerinde, eleştirmenlerin büyük çoğunluğu Johnny'nin kayıtlarına karşı çıkar ve yaptığı cazı fena halde modası geçmiş kriterlere göre değerlendirirken, onlara az para vermediğine emindim. Sanırım arada bir Johnny'yle yatmaya ve onunla esrar içmeye de o zaman başlamıştı. Onları kayıtlardan önce ya da konser aralarında pek çok kez bir arada görmüşlüğüm vardı; Johnny, Markiz'in yanında son derece mutlu görünürdü, ama Lan çocuklarla birlikte bir başka sahnede ya da evde onu beklerdi. Johnny'nin beklemek konusunda asla bir fikri olmadığı gibi, birinin onu bekleyebileceğini de hayal bile edemezdi. Hatta Lan'i tümenden ekmişti. Dört ay ortadan kaybolduktan sonra Roma'dan gönderdiği bir kartpostalı görmüştüm (Lan'in hiç haberi yokken iki müzisyenle birlikte uçağa atlayıp gitmişti). Kart-

postalda Johnny'yi her zaman çok güldüren (plaklarından birinin adı da buydu) Romulus ile Remus'un resmi vardı ve arkasına şöyle yazmıştı: "Aşk deryasında yapayalnızım", Johnny'nin sürekli okuduğu Dylan Thomas'ın bir dizesiydi. Johnny'nin ABD'deki temsilcileri, teliflerinden bir kısmını Lan'e ödeyecek şekilde bir düzenleme yaptı, Lan de Johnny'den ayrılarak pek de kötü bir iş yapmadığını anladı. Biri bana Markiz'in Lan'e de para verdiğini söylemişti, ama Lan paranın nereden geldiğini bilmiyormuş. Bunu duyunca şaşkırmamıştım çünkü Markiz aşırı iyi yürekliydi. Hayatı kavrayışı, arkadaşları akın akın stüdyosuna geldiğinde onlara pişirdiği İspanyol omletleri gibiydi, ki bu, omletin sürekli hazır olması anlamına geliyordu, içine farklı şeyler katıp gerektiğinde dilimler halinde çıkartarak ikram ediyordu.

Markiz'in yanında Marcel Gavoty ve Art Boucaya vardı, tam da Johnny'nin önceki gün yaptığı kayıtlardan söz ediyorlardı. Sanki bir başmeleğin gelişini görmüşler gibi üzerime çöktüler, Markiz beni yorulana kadar öpücüklere boğdu, çocuklar da bir kontrbasçıyla bariton saksofoncuya yaraşır şekilde sırtıma şaplaklar indirdiler. Bir koltuğun arkasına sığınarak elimden geldiği kadar kendimi savunmam gerekti; tüm bunların nedeni, Johnny'ye en iyi dört beş doğaçlamasını kaydettiği muhteşem saksofonu sağladığını öğrenmeleriydi. Markiz, hemen Johnny'nin iğrenç bir fare olduğunu söyledi, onunla kavga etmişti (nedenini söylemedi), iğrenç fare ancak gerektiği şekilde özür dilerse gidip saksofon satın alacağı çeki elde edebileceğini bal gibi biliyordu. Doğal olarak Johnny, Paris'e döndüğünden beri özür dilememekte direnmişti, demek ki iki ay önce Londra'da



kavga etmişlerdi, bu nedenle kimse lanetli saksofonunu metroda kaybettiğini bilemezdi falan filan... Markiz konuşmaya başladığı zaman insan kendine Dizzy'nin stilinin diline yapışıp yapışmadığını sorardı, en umulmadık kayıtlardaki sonu gelmez çeşitlemelerden bir seriydi, ta ki Markiz baldırlarına kocaman bir şaplak indirene ve ağzını bir karış açıp onu gıdıklayarak öldürmek isteyen varmış gibi gülmeye başlayana kadar. Bunu fırsat bilen Art Boucaya zatürre olan eşim nedeniyle kaçırdığım önceki günün seansının ayrıntılarını anlatmaya girişti.

"Tica ilham verebiliyor," dedi gülmekten iki büklüm olmuş Markiz'i göstererek. "Bruno plakları dinleyene kadar nasıl bir şey olduğunu hayal bile edemezsin. Tanrı dün bir yerde idiyse, inan bana bu lanet kayıt odasında idi, cehennem gibi sıcak olduğunu da laf arasında eklemeliyim. *Willow Tree*'yi hatırlıyor musun Marcel?"

"Evet hatırlıyorum," dedi Marcel. "Ne salakça soru 'Hatırlıyor muyum?' İçim dışım *Willow Tree* olmuş!"

Tica bize *highballs* kokteylleri getirdi ve sohbet etmek için rahatça oturduk. Aslında önceki günkü seanstan pek söz etmedik çünkü müzisyenler bu tür şeylerden konuşulmayacağını bilir, söyledikleri az şeyden umutlandım ve saksofonumun belki de Johnny'ye şans getirdiğini düşündüm. Bu umudu soğutan hikâyeler de eksik değildi tabii, örneğin Johnny kayıt arasında ayakkabılarını çıkartmış ve stüdyoda çıplak ayak dolaşmıştı. Öte yandan Markiz'le barışmış ve bu geceki konserinden önce stüdyoya uğrayıp bir kadeh bir şey içmeye söz vermişti.

“Şu aralar Johnny’yle takılan kızı tanıyor musun?” diye sordu Tica.

Mümkün olan en kısa betimlemeyi yaptım, ama Marcel her türlü ayrıntı ve çağrışımla sözlerimi Fransızca tamamlayarak Markiz’i çok eğlendirdi. Esrarla ilgili en küçük bir imada bulunmadı ama ben o kadar kuruntuluydum ki sanki Tica’nın stüdyosunun havasında kokusunu alıyordum, ayrıca Tica arada bir Johnny ve Art’ta da dikkatimi çeken, bağımlıları ele veren bir gülüşle gülüyordu. Johnny, Markiz’le kavgalıyken esrarı nasıl bulmuştu peki, Dédée’ye güvenim bir anda yerle bir oldu, tabii içimde gerçekten bir güven duygusu varsa; sonuçta kadınların hepsi aynı.

Onları yakınlaştıran, kolayca suç ortağı yapan bu eşitliğe biraz imreniyordum; benim püriten dünyamdan -itiraf etmeme gerek yok, beni tanıyan herkes ahlaki düzensizlikten nasıl dehşete kapıldığını bilir- onları hasta melekler gibi görüyordum, sorumsuzluklarıyla rahatsız ediciydiler, öte yanda, Johnny’nin plakları, Markiz’in cömertliği gibi şeyler de vardı. Bu konuda her şeyi söylemiyorum, kendimi anlatmaya zorlarsam şunu itiraf etmeliyim: Aslında onlara imreniyordum, öbür tarafın Johnny’sine, kimse öbür tarafın ne olduğunu tam olarak bilemese de. İstirabı hariç her şeyine imreniyordum, kimsenin anlayamadığı bir şeydi, ama benim sahip olmadığım her neyse, ışıltısı, zerrecikleri bu ıstıraba dahildi. Johnny’ye imreniyordum, aynı zamanda da yeteneklerini böyle heba ettiği için öfkeleniyordum, yaşamındaki baskının nedeni olan sağduyusuzluğun böyle aptalca birikmesine. Bana öyle geliyor ki Johnny bu yaşamı hiçbir şeyden, hatta uyuşturucudan bile fedakârlık yapma-

dan daha iyi yönlendirebilseydi, beş yıldır kör gibi uçtuğu o uçağa daha iyi pilotluk yapabilseydi, belki de başına en kötüsü gelecek, tamamen delirecek, ölecekti ama bunlar nihai, hüznünlü monologlarında, büyüleyici ancak hep yarı yolda kalan deneyimlerinin anlatılarında aradığına tam anlamıyla dokunmadan olmayacaktı. Tüm bunları kendi korkaklığımın ardından gözlüyordum, belki de içimden Johnny'nin bin parçaya ayrılmasını, astronomları bir hafta şaşkınlıktan ağzı açık bırakacak bir yıldız gibi bir anda tükenmesini diliyordum, çünkü sonra insan uyur ve yarın yeni bir gündür.

Sanırım Johnny de bunları düşündüğümünden kuşkulanıyordu, çünkü içeri girer girmez beni neşeyle selamladı, Markiz'i öpüp havada çevirdikten, onunla ve Art'la karmaşık seslerden oluşan ve hepsine çok komik gelen bir ritüeli gerçekleştirdikten sonra hemen gelip yanıma oturdu.

"Bruno," dedi Johnny en iyi koltuğa yerleşerek, "Dün şunlara çaldığım dalga şahaneydi. Tica elektrik ampulü gibi iri gözyaşları döktü, terziye borçlandığımdan değildi herhalde, ha Tica?"

Kayıt hakkında bir şeyler daha öğrenmek istedim, ama Johnny'ye gururunu böyle taşkınlıkla ifade etmek yetmişti. Hemen Marcel'le gecenin programı ve sahneye çıkacakları parlak gri takımların ikisine de ne denli yakıştığı hakkında söyleşmeye koyuldu. Johnny gerçekten de çok iyi durumdaydı ve günlerdir pek esrar içmediği belliydi, hevesle çalacak dozu çekmiş olmalıydı. Tam bunu düşünürken elini omzuma koydu ve eğilerek,

"Dédée geçen akşam sana çok kötü davrandığımı söyledi," dedi.

“Aha! Hatırlamıyorsun bile!”

“Çok iyi hatırlıyorum. Bana sorarsan harika davrandım. Sana böyle davrandığım için memnun olmalısın, inan bana başka kimseyle böyle değilim. Sana ne kadar değer verdiğimin göstergesi. Baş başa bir yere gidip bir sürü şeyden söz etmeliyiz. Burada...” Alt dudağını küçümser şekilde ileri doğru çıkartarak güldü, omuzlarını silkti, sanki koltuğun üzerinde dans ediyordu. “Eski dostum Bruno. Dédé çok kötü davrandığımı söyledi, gerçekten.”

“Griptin. Şimdi daha iyi misin?”

“Grip değilmişim. Doktor geldi ve hemen cazdan çok hoşlandığından söz ederek bir gece evine gidip plaklarını dinlememizi teklif etti. Dédé ona para verdiğini söyledi.”

“Ücretini alana kadar idare etmesi için. Bu gece nasıl hissediyorsun?”

“İçimden çalmak geliyor, hatta saksofonum olsa hemen buracıkta çalmaya başlardım, ama Dédé onu kendisinin getirmesi konusunda ısrar etti. Harika bir saksofon, dün çalarken sanki sevişiyordum. Bitirdiğimde Tica’nın yüzünü görmeliydin! Kışkandın mı Tica?”

Tekrar kahkahalarla gülmeye başladılar ve Johnny sevincinden havalara sıçrayarak stüdyoda koşturmayı uygun gördü, Art’la birlikte ritim tutup kaşlarını indirip kaldırarak müziksiz dans ettiler. Johnny ya da Art’a karşı sabrınızı yitirmek yersizdi, bu, saçımızı bozduğu için rüzgâra sinirlenmek gibi bir şeydi. Tica ve Marcel’le fısıldaşarak geceki konser hakkındaki izlenimlerimizi paylaştık. Marcel, Johnny’nin 1951’de, Paris’e ilk geldiği zamanki muhteşem başarısını tekrarlayacağından emindi. Dünkü performanstan sonra



her şeyin iyi gideceğinden emindi. Ben de onun kadar sakin olabilmek istiyordum, ama ilk sıralardan birinde oturarak konseri dinlemekten fazlasını yapamazdım. Johnny en azından Baltimore'daki gece gibi kendini uyuşturmamıştı. Bunu Tica'ya söylediğim zaman, sanki suya düşmek üzereymişim gibi elimi tutup sıktı. Art'la Johnny piyanonun başına gittiler, Art yeni bir parça gösteriyor, Johnny de başını sallayarak mırıldanıyordu. Gri takımlarının içinde çok şıktılar, ama Johnny o sıralarda biraz yağ bağlamıştı ve bu belli oluyordu.

Tica'yla Baltimore'daki geceden söz ettik, Johnny'nin ilk şiddetli, büyük krizinden. Konuşurken Tica'nın gözlerinin içine baktım, beni anladığından, bu kez boyun eğmeyeceğinden emin olmak istiyordum. Johnny çok fazla konyak içer ya da hiç esrar içmezse konser başarısız, her şey yerle bir olacaktı. Paris bir taşra gazinosu değildi ve herkesin gözü Johnny'nin üzerindeydi. Bunları düşünürken ağzımı kaplayan kötü tada engel olamadım, öfkem Johnny'ye ya da başına gelenlere değildi, daha çok kendime, çevresindeki insanlara, örneğin Markiz'e ve Marcel'eydi. Aslında bir benciller topluluğundan ibarettik, güya Johnny'yi kurtarmaya çalışıyorduk, ama tek yaptığımız zihinlerimizdeki Johnny imgesini kurtarmaktan ibaretti, kendimizi Johnny'nin bize vereceği yeni hazlara hazırlamak, herkesin içinde diktiğimiz heykeli parlatmak ve onu ne pahasına olursa olsun savunmak. Johnny'nin başarısızlığı kitabım için kötü olurdu (bugünlerde İngilizce ve İtalyanca çevirisi çıkacaktı), muhtemelen bu gibi şeylerin ona gösterdiğim özenle ilgisi vardı. Art ve Marcel ekmek paralarını kazanmak için ona ihtiyaç duyuyorlardı ve Markiz... Kim bilir Johnny'de yeteneğinin yanı sıra ne

görüyordu. Tüm bunların öbür Johnny'yle bir ilgisi yoktu, birden Johnny'nin battaniyeyi atıp da bir kurtçuk gibi çıplak kaldığında bunu demek istediğini düşündüm, saksofonsuz Johnny, parasız ve giysisiz Johnny, zavallı aklının anlamaya yetmediği, ama müziğinde yavaşça süzülen, tenini okşayan, onu belki de bizlerin hiçbir zaman anlayamayacağı, öngörülemez bir sıçrayışa hazırlayan bir şeye takıntılı Johnny.

Böyle düşününce, insanın gerçekten ağzının tadı kaçıyor; koltukta konyağını içen ve eğleniyormuş gibi bana bakan Johnny Carter gibi bir adamın yanında şakadan ibaret olduğunu bir anda kavramanın bedelini dünyanın tüm içtenliği ödemiyordu. Pleyel salonuna gitme vaktimiz gelmişti. Müzik en azından gecenin geri kalanını kurtaracak, aslında en kötü görevlerinden birini yerine getirecekti: Aynanın önüne bir paravan yerleştirip bizi birkaç saatliğine haritadan silmek.

Ertesi gün her zamanki gibi *Jazz Hot* için bu geceki konseri yazacaktım. Ama aralarda dizimin üzerinde karaladığım küçük notlarda hiç de eleştirmen gibi konuşmak yani kıyaslayarak değerlendirmek istemiyordum. Bir süredir Johnny'nin benim için sadece bir cazcıdan ibaret olmadığını çok iyi biliyordum, müzik dehası herkesin anlayıp hayran kalabileceği bir cepheydi, ama başka bir şeyi gizliyordu ve benim için sadece bu başka şey önemli olmalıydı çünkü sanırım Johnny için önemli olan yegâne şey buydu.

Söylemesi kolay, ama ben hâlâ Johnny'nin müziğiydim. Ancak her şey soğuduğunda... Peki ben neden onun gibi yapamıyor, kendimi kafa üstü duvara çarpamıyordum? Beni betimlemeye çalışan sözcükleri özenle gerçeğin önüne

koyuyor, salak bir diyalektikten başka bir şey olmayan kuş-
kuları, düşünceleri bahane ediyordum. Dua ederken neden
içgüdüsel olarak diz çöktüğünü anlıyorum sanırım. Ko-
numu değiştirmek seste bir değişikliğin simgesiydi; sesin
söyleyeceğinde ve söylenenin kendisinde. Bu değişimi göz-
lediğim zaman, bir saniye öncesine kadar bana rastlantısal
gelen her şey derin bir anlam kazandı, hem olağanüstü ba-
sitleşti hem de derinleşti. Önceki gün Johnny kayıt odasın-
da ayakkabılarını çıkardığında ne Marcel ne de Art onun
deli olmadığını farkına varabilmişti. Johnny, o anda yere
teniyle değme ihtiyacı duymuştu, müziğinin bir kaçış değil
onama olduğunu kanıtlamak için ayaklarının yere bastığını
hissetme ihtiyacı. Johnny’de bir hissettiğim de buydu, hiçbir
şeyden kaçmıyordu, kendini uyuşturmasının nedeni kötü
alışkanlıkların çoğu gibi kaçmak değildi, müziğin arkasına
saklanmak için saksofon çalmıyordu, haftalarca psikiyatri
kliniklerine kapanmasının nedeni, dayanamadığı baskılar-
dan kurtulmak değildi. Sahip olduğu en özgün şey olan sti-
li, hiçbirine ihtiyacı olmadığı halde saçma adlar takılan stili
bile, Johnny’nin sanatının bir ikame ya da bitiş olmadığını
kanıtıydı. Johnny yaygın olan *hot cazı* on yıl önce bırakmıştı,
çünkü şiddetle erotik olan bu dil onun için fazlasıyla edil-
gendi. Onun için arzu hazzın önündeydi ve onu hayal kırıklı-
ğına uğratiyordu, arzu onu ilerlemeye, aramaya, geleneksel
cazın kolay bulgularını önceden reddetmeye zorluyordu. Bu
nedenle, bana kalırsa Johnny mazoşizmiyle ve özlemleriy-
le *blues*dan pek hoşlanmıyordu... Tüm bunlardan kitabım-
da söz ettim; Johnny hemen duyabileceği tatmini redde-
derek, bugün hem kendisinin hem de diğer müzisyenlerin

son olanaklarına taşıdığı bir dil kurmalarını sağlamıştı. Bu caz tüm kolaycı erotizmi, Wagnervari romantizmi bertaraf etmiş, görünüşe göre her şeyden azade, müziğin mutlak bir özgürlük içinde var olduğu bir düzleme yerleşmişti, tıpkı temsilden kurtulmuş resmin resimden başka bir şey olmayacak şekilde özgürleşmesi gibi. Ne orgazmları ne de özlemleri kolaylaştıran, metafizik diye adlandırmanın hoşuma gideceği bu müziğin efendisi olarak Johnny, onunla kendini keşfetmek, günbegün elinden kaçan gerçeklikten ısırlıklar koparmak istiyordu. Ben stilinin hayli ikilemli olmasını, saldırgan verimliliğini böyle açıklıyordum. Kendini tatmin edemiyordu, sürekli bir meram, sonsuz bir yapıydı ve bu haz, en tepe noktaya erişmekte değil, keşfedici yinlemelerin, insanın aniden insanlığını yitirmeden melekelelerini kullanmasında yatıyordu. Ve Johnny bu geceki gibi müziğini yaratırken kaybolduğunda, onun hiçbir şeyden kaçmadığını çok iyi biliyordum. Randevu yerini umursamamam bile randevuya gitmek asla kaçmak anlamına gelmez, geride kalabileceklere gelince, Johnny ya bilmezden geliyor ya da kesinlikle küçümsüyordu. Örneğin Markiz, Johnny'nin yoksulluktan korktuğunu sanıyordu, Johnny'nin tek korkusunun canı yemek istediğinde bıçağının yanında bir parça pirzola, uykusu varsa yatacak bir yatak ya da sanki normalmiş gibi cüzdanında yüz dolar bulması gerekirken bulamaması olduğunu göremiyordu. Johnny bizler gibi soyut bir dünyada yaşamıyordu, bu nedenle müziğinde, bu gece dinlediğim o hayran olunacak müzikte soyut hiçbir taraf yoktu. Çalarken ne ektiğinin kaydını sadece o tutabilirdi ve muhtemelen hemen başka bir şeye geçmiş, kendini yeni bir

varsayımda, yeni bir kuşkuda kaybetmiş oluyordu. Onun keşifleri düş gibiydi, alkışlar onu geri getirdiğinde, çok uzaklara gittiği ve bir buçuk dakikada bir çeyrek saat yaşadığı uçuşundan uyandığı sırada unutuyordu.

Fırtınanın ortasında bir paratonere tutunarak yaşamak ve hiçbir şey olmayacağına inanmak gibiydi. Dört beş gün sonra Quartier Latin'deki *Dupont*'ta Art Boucaya ile buluştum, sabırsızlıkla gözlerini devirip bana kötü haberleri vermekte oyalanmadı. İlk önce kötücüllük olarak tanımlamaktan başka çare bulamadığım bir tür tatmin duygusu hissettim çünkü sükûnetin fazla uzun süremeyeceğini çok iyi biliyordum, ama sonra sonuçlarını düşündüm ve Johnny'ye hissettiğim sevgi nedeniyle karnıma ağrılar girdi; Art, olanları bana anlatırken iki konyak içtim. Özetle, Delaunay öğleden sonrası için bir kayıt ayarlamış. Art, Marcel Gavoty, piyano ve bateride çok iyi olan Parisli iki çocuktan oluşan, Johnny önderliğindeki yeni beşliyi tanıtmak amacındaymış. Saat üçte başlayacaklarmış, tüm günü ısınmaya ve birkaç şey kaydetmeye ayırmışlar. Sonra olanlar olmuş. Johnny saat beşte gelmiş, Delaunay sabırsızlıktan kuduruyormuş. Johnny bir iskemleye oturup kendini iyi hissetmediğini, çocukların gününü rezil etmek istemediği için geldiğini ama çalmak istemediğini söylemiş.

“Marcel’le onu biraz dinlenmesi için ikna etmeye çalıştık, ama güya kül vazolarından oluşma bir mezarlığa rastlamış, ne bileyim, ondan söz etmekten başka bir şey yapmadı, yarım saat kül vazolarından söz etti. Sonunda da bir parktan toplayıp cebine tıktığı bir alay yaprağı ortaya saçmaya ko-

yuldu. Stüdyo botanik bahçesine döndü, tüm çalışanlar suratları bir karış asık, ortalıkta dolanıyorlardı ve hiçbir kayıt yapılamamıştı. Dikkatini çekerim, mühendis üç saattir kabininde sigara içiyordu. Ve bu, Paris'te bir mühendisin katlanacağı şey değildir.

“Sonunda Marcel, Johnny'yi denemeye ikna etti, ikisi çalmaya başladı, biz de hiçbir şey yapmamanın yorgunluğunu atmak için biraz eşlik ettik. Bir süreden beri Johnny'nin sağ kolunda bir kasılma olduğunu görüyorum, seni temin ederim ki çalışını izlemek korkunçtu. Benzi kül rengine dönmüştü, bilirsin, arada bir ürperiyordu, her an yere devrilecekmiş gibiydi. Birden çılgılık attı, hepimize teker teker, uzun uzun baktı, *Amorous* ile başlamak için ne beklediğimizi sordu. Alamo'nun parçası, biliyorsun. Neyse Delaunay teknisyene işaret etti, elimizden gelenin en iyisini yaptık, Johnny bacaklarını açtı, sallanan bir teknece duruyor gibiydi, sana yemin ederim hiç duymadığım bir şekilde çalmaya başladı. Üç dakika böyle sürdü, aniden o ilahi uyumu mahvedebilecek gibi üfledi, bizi çalarken bırakıp bir köşeye gitti, bitirebileceğimiz en iyi şekilde bitirdik.

“En kötü kısmı geliyor şimdi, bitirdiğimiz zaman Johnny'nin ilk söylediği, her şeyin berbat gittiği ve bu kaydın işe yaramayacağıydı. Doğal olarak sözlerine ne Delaunay ne de bizler aldırдық çünkü tüm kusurlarına rağmen Johnny'nin solosu her gün dinlediklerimizden bin kat iyiydi. Farklı bir şey, sana açıklayamam... Dinleyince neden Delaunay'ın ve teknisyenlerin kaydı imha etmeye yanaşmadıklarını anlayacaksın. Ama Johnny deli gibi ısrar ediyordu, plağın sıfırlandığını ispatlamazlarsa kabinin camlarını kırmakla tehdit



etti. Sonunda mühendis bir şey gösterip onu ikna etti. Johnny *Streptomicyne*'i çalmamızı önerdi. Bu, hem çok daha iyiydi hem de çok kötü, demek istediğim kusursuz ve yuvarlak bir plak, ama Johnny'nin *Amorous*'ta üflediği o inanılmaz şeye sahip değildi."

Art iç çekerek birasını bitirdi ve kederle bana baktı. Johnny'nin tüm bunlardan sonra ne yaptığını sordum, yapraklardan ve kül vazolarıyla dolu topraklardan söz ederek herkesin içini daralttıktan sonra çalmaya devam etmeyi reddetmiş ve sendeleyerek stüdyodan çıkmış. Marcel kaybetmesinin ya da üzerinde tepinmesinin önünü almak için saksofonu alıp Fransız çocuklardan biriyle birlikte oteline götürmüştü.

Hemen onu görmeye gitmekten başka ne yapabilirdim? Ama yine de ertesi güne bıraktım. Ertesi sabah Johnny'yi *Figaro*'daki polisiye haberlerin arasında buldum çünkü anlaşılan o gece otel odasını ateşe vermiş ve koridorlarda cırlıçıplak koşmuş. Dédé'eyle ikisi zarar görmemişlerdi, ama Johnny hastanede, gözetim altındaydı. İyileşme dönemindeki karımı biraz heyecanlandırmak için ona haberi gösterdim ve hemen hastaneye gittim, basın kartım işime yaramadı. Sadece Johnny'nin sanrılar gördüğünü, bünyesinde on kişiyi delirtecek kadar esrar olduğunu öğrenebildim. Zavallı Dédé ona karşı koyamamış, içmeden devam etmeye onu ikna edememişti. Johnny'nin tüm kadınları sonunda onun suç ortağı olurdu, uyuşturucuyu Markiz'in sağladığına adım gibi emindim.

Hemen Delaunay'ın evine giderek bir an önce *Amorous*'u dinletmesini istemeliydim. Belki de *Amorous* zavallı

Johnny'nin vasiyetiydi değil mi ve bu durumda benim görevim...

Hayır, henüz değilmiş. Beş gün sonra Dédéé arayarak Johnny'nin çok daha iyi olduğunu ve beni görmek istediğini söyledi. Ona yakınmamayı yeğledim çünkü zaman kaybından başka bir şey olmayacaktı ve zavallı Dédéé'nin sesi çatlak bir çaydanlıktan geliyor gibiydi. Hemen gitmeye söz verdim, Johnny kendini biraz daha iyi hissetmeye başlayınca iç kısımlardaki kentleri kapsayan bir turne düzenlenebileceğini söyledim. Dédéé ağlamaya başladığında almacı yerine koydum.

Johnny yatakta oturuyordu, odada iki hasta daha vardı ve şans eseri uyuyorlardı. Daha bir şey söyleyemeden başımı iki eliyle kavradı ve defalarca alnımı, yanaklarımı öptü. Çok yemek verdiklerini ve iştahının açık olduğunu söylemesine rağmen korkunç derecede çökmüştü. O anda onu en çok kaygılandıran, çocukların, hakkında kötü konuşup konuşmadıkları, geçirdiği krizin birine zarar verip vermediği gibi şeylerdi. Yanıt vermenin neredeyse gereği bile yoktu çünkü konserlerin iptal edildiğini, bunun Art'a, Marcel'e ve öbürlerine zarar verdiğini biliyordu, ama sanki tüm bunların arasında iyi bir şey olduğuna, işleri yoluna koyan bir şey olduğuna inanıyormuş gibi soruyordu. Aynı zamanda beni kandıramıyordu da, tüm olup bitenlerin temelinde katıksız kayıtsızlığının olduğunu biliyordum, Johnny'nin her şeyin berbat olmasına aldırdığı yoktu aslında ve onu, bunu anlayacak kadar iyi tanıyordum.

“Sana ne dememi istiyorsun Johnny. Her şey çok daha iyi gidebilirdi, ancak her şeyi mahvetme yeteneğin var.”

“Buna itiraz edemem,” dedi Johnny yorgun bir tavırla, “her şey kül vazoları yüzünden.”

Art’ın sözlerini hatırladım ve ona bakakaldım.

“Kül vazolarıyla dolu topraklar, Bruno. Devasa bir araziye gömülmüş bir sürü görünmeyen kül vazosu. Ben orada yürüyordum ve arada bir ayağım bir şeye takılıyordu. Hayal ettiğimi söyleyeceksin, ha? Öyleydi, bak, arada bir ayağım bir kül vazosuna takılıyordu, sonunda tüm arazinin kül vazolarıyla dolu olduğunu fark ettim, binlerce ve binlerce vardı, her vazo bir ölünün külüyle doluydu. Çömeldiğimi hatırlıyorum, kül vazolarından biri ortaya çıkana kadar tırnaklarımla kazdım. Evet, hatırlıyorum. Şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: “Şunun içi boş olacak çünkü benimki.” Ama değildi, gri bir tozla doluydu, hiçbirini görmemiş olsam da aynı öbürleri gibi. Sonra... sonra sanırım *Amorous*’u kaydetmeye başladığımızdaydı.”

Belli etmeden ateşini gösteren çizelgeye baktım. Normal görünüyordu. Genç bir doktor kapıda belirdi, beni bir baş hareketiyle selamladı, Johnny’ye rahatlatıcı bir el hareketi yaptı, kibar ve sportmence bir hareket. Johnny karşılık vermedi, doktor eşiği aşmadan gidince Johnny’nin yumruklarının sıkılı olduğunu gördüm.

“Hiç anlamayacakları bu işte,” dedi. “Elinde toz bezi olan bir maymun gibiler, Chopin çaldıklarını sanan Kansas City konservatuvarındaki kızlar gibiler, farkları yok! Camarillo’da beni üç kişiyle birlikte bir odaya koydular, Bruno. Sabahları tertemiz, pek tatlı bir tıp öğrencisi gelirdi.

Kleenex'in, Tampax'ın reklamlarından fırlama bir şey, inan bana. Çok salak bir tip, yanıma oturur ve bana moral vermeye çalışırdı, bense o sırada ölmek isterdim, ne Lan'i ne de başka birini düşünürdüm. En kötüsü de, herif ona aldırmadığım için alınırdı. Herhalde bembeyaz yüzüne, iyi taranmış saçına, özenli tırnaklarına hayran hayran yatağıma oturmamı ve birden iyileşmemi beklerdi, tıpkı Lourdes'e varıp koltuk değneklerini atan ve hoplaya zıplaya dışarı çıkanlar gibi...

"Bruno, şu herif ve Camarillo'dakiler inanmışlar. Neye bilmek istiyor musun? Yemin ederim ben de bilmiyorum, ama inanmışlar işte. Oldukları kişiye sanırım, değerli olduklarına ve diplomalarına. Bazıları alçakgönüllüdür, kendilerini yenilmez görmezler. Ama en alçakgönüllüsü bile kendine güvenir. Beni illet eden de buydu işte Bruno, *kendilerine çok güvenmeleri*. Nasıl güveniyorlar, anlatsana biraz, bünyesinde şeytandan daha çok musibet barındıran zavallı ben bile her şeyin jöle gibi olduğunu, çevredeki her şeyin titrediğini hissedecek bilince sahipken, delikleri keşfetmek için biraz dikkat etmek, biraz hissetmek, biraz susmak yetip de artıyorken, bu neyin güveni?

"Kapıda, yatakta delikler. Elde, gazetede, zamanda, havada, her şey delik deşik, her şey sünger gibi, kendi kendini süzen süzgeç gibi... Ama onlar Amerikan bilimi anlıyor musun, Bruno? Toz bezi onları deliklerden koruyor, hiçbir şey görmüyorlar, başkalarının görmüş olduklarını kabul ediyor ve kendilerinin gördüğünü sanıyorlar. Delikleri göremezler elbette, kendilerinden o kadar eminler ki, reçetelerine, iğnelerine, kahrolası psikanalizlerine, içki, sigara içmeyişlerine öyle inanıyorlar ki... Ah, hareket edebildiğim gün, trene

binebildiğim, pencereden her şeyin geride kalışını, parçalanışını izlemek; manzaranın uzaklaşmasını izlerken nasıl parçalandığını hiç gördün mü bilmiyorum.”

Gauloises içiyorduk. Johnny’nin biraz konyak ve sekiz on sigara içmesine izin veriyorlardı. Ama içenin, bedeni olduğu belliydi, benliği başka şeyle meşguldü, sanki kuyudan çıkmayı reddediyordu. Şu son günlerde ne gördüğünü, ne hissettiğini kendime sordum. Onu heyecanlandırmak istemiyordum, ama ben sormadan anlatmaya başlayabilirdi. Sigara içiyorduk, susuyorduk, arada bir Johnny kolunu uzatıyor ve sanki beni tanımak istermiş gibi parmaklarını yüzümde gezdiriyordu. Sonra saatiyle oynuyor, ona şefkatle bakıyordu.

Aniden, “Kendilerini bilge sanıyorlar,” dedi. “Kendilerini bilge sanıyorlar çünkü bir sürü kitabı bir araya toplayıp hepsini yalayıp yutmuşlar. İçimden gülmek geliyor çünkü aslında iyi çocuklar, eğitimini aldıkları şeye, yaptıkları şeyin çok zor ve derin olduğuna inanıyorlar. Sirk de böyledir Bruno ve bizler için de aynı şey geçerli. İnsanlar bazı şeylerin zorluğun zirvesinde olduğunu sanıyorlar ve bu nedenle trapezcileri ya da beni alkışlıyorlar. Neler hayal ettiklerini bilmiyorum, belki iyi çalmak için kendimi paraladığımı ya da trapezcinin her sıçrayışta tendonlarını yırttığını. Aslında gerçekten zor olan şeyler öylesine farklı ki. İnsanların her istediklerinde yapabildiklerini sandıkları şeyler bunlar. Kedi veya köpeğe bakmak, onları anlamak gibi örneğin. İşte asıl zorluk bunlar, hem de büyük zorluklar. Dün gece aklıma şu küçük aynaya bakmak geldi ve seni temin ederim o kadar zordu ki neredeyse yataktan fırlayacaktım. Kendini



gördüğünü hayal et, bu bile yarım saat donup kalmaya yeter. Bu tip gerçekten de ben değilim, ilk anda ben olmadığını apaçık hissettim. Onu şaşkınlıkla, göz ucuyla yakaladım ve ben olmadığını biliyordum. Hissettiğim buydu ve bir şey hissedilince... Palm Beach'te olmak gibi, bir dalganın üzerindeyken bir diğeri devrilir, sonra bir başkası gelir... Başkasının geldiğini hissettiğin anda sözcükler gelir... Hayır, sözcükler değil, sözcüklerde olan şey, bir tür yapıştırıcı, bir tür salya. Salya gelir, seni kaplar ve aynadaki sen olduğuna ikna eder. Elbette, nasıl fark edilmez ki. Evet benim, saçım, yara izim. Ve insanlar kabul ettikleri biricik şeyin o salya olduğunu fark etmezler, bu nedenle aynaya bakmayı çok kolay bulurlar. Ya da bıçakla bir parça ekmek kesmeyi. Hiç bıçakla bir parça ekmek kestin mi?

Neşeli bir tavırla, "Arada bir yaparım," dedim.

"Ve sakın kalabildin. Ben yapamam Bruno. Bir gece her şeyi o kadar uzağa fırlattım ki bıçak neredeyse yan masadaki Japon'un gözünü çıkartacaktı. Los Angeles'taydı, o kadar büyük bir rezalet çıkardı ki... Açıkladığım zaman beni tutukladılar. Oysa onlara her şeyi açıklamak o kadar basit gelmişti ki. Doktor Christie'yi o zaman tanıdım. Harika bir tip, ben doktorlara..."

Bir elini havada dolaştırdı, sanki havanın her yanına dokundu, geçişiyle iz bıraktı. Gülümsüyordu. Yalnız olduğu hissine kapıldım, yapayalnız. Kendimi yanında bir boşluk gibi hissediyordum. Johnny'nin aklına, elini içimden geçirmek gelirse beni tereyağ gibi, duman gibi kesecekti. Belki de bu nedenle arada bir sakınarak parmaklarını yüzümde gezdiriyordu.

“Ekmek orada, masa örtüsünün üzerinde,” dedi Johnny, havaya bakarak. “Katı bir şey, bunu inkâr edemem, harika bir rengi, kokusu var. Ben olmayan bir şey, farklı bir şey, benim dışımda. Ama ekmeğe dokunursam, parmaklarımı uzatıp kavransam, bir şey değişiyor, sence de öyle değil mi? Ekmek benim dışımda bir şey, ama ona parmaklarımla dokunuyorum, onu hissediyorum, bunun dünya olduğunu hissediyorum, ama ona dokunabilirim ve onu hissedebilirim, o zaman tam anlamıyla başka bir şey olduğunu söyleyemeyiz, sence söyleyebilir miyiz?”

“Canım, binlerce yıldır bir alay sakallı bu sorunu çözmek için kafa patlatıyor.”

“Ekmeğin içi gündüz,” diye fısıldadı Johnny elleriyle yüzünü örterek. “Ve ben ona dokunmaya cesaret ediyorum, onu ikiye kesmeye, ağzıma koymaya. Bir şey olmuyor, biliyorum: Korkunç olan da bu. Hiçbir şey olmamasının korkunç olduğunun farkında mısın? Ekmeği kesiyorsun, ona bıçağı batırıyorsun ve her şey eskisi gibi olmaya devam ediyor, anlamıyorum Bruno.”

Johnny’nin yüzü beni kaygılandırmaya başlamıştı, huzursuzluğu. Onu caz, anıları, planları hakkında konuşturmak, gerçeğe döndürmek giderek zorlaşıyordu. (Gerçeğe, bunu yazar yazmaz tiksindim. Johnny haklıydı, gerçek bu olamazdı, caz eleştirmeni olmanın gerçek olması mümkün değildi, o zaman bizimle dalga geçen biri vardı demek ki. Ama ne var ki akıntısına kapılıp Johnny’yi izleyemezdik çünkü sonunda hepimiz delirirdik.)



EKMEĞİ
VER.!

Şimdi uyuyakalmıştı, en azından gözlerini yummuş, uyurmuş gibi yapıyordu. Bir kez daha onun ne yaptığını anlamamanın ne kadar zor olduğunun farkına vardım. Uyuyor mu, uyurmuş gibi mi yapıyor, uyuduğunu mu sanıyor? İnsan Johnny'yle kendini başka arkadaşlarına kıyasla daha yabancı, çok daha uzak hissediyordu. Kimse daha kaba, daha sıradan, sefil bir yaşamın koşullarına ondan daha bağlı olamazdı; her bakımdan ulaşılabilir, görünüşe göre. İstisna değil, görünüşe göre. Hasta, bağımlı, iradesiz, şiir ve yetenek dolu bir zavallı olmayı kabul eden herhangi biri, Johnny olabilirdi. Görünüşe göre. Hayatımı dâhilere hayranlık duyarak geçirdim, Picassolara, Einsteinlara, herkesin bir dakikada sayıp dökebileceği o kutsal listeye (Gandhi, Chaplin, Stravinsky); herkes gibi ben de bu olağanüstü varlıkların bulutlarda gezindiklerini, onlarla birlikteyken hiçbir şeye şaşırmamak gerektiğini kabul ediyorum. Farklıydılar, aksi mümkün değildi. Ama Johnny'nin farkı bir sırdı, gizemli olduğu, hiçbir açıklaması olmadığı için sinir bozucuydu. Johnny dâhi değildi, hiçbir şey keşfetmemişti, binlerce siyah ve beyaz gibi caz yapıyordu, herkesten iyi yapmasına karşın bunun biraz da izleyicinin zevkine, moda, kısacası zamana bağlı olduğunu da kabul etmek gerekir. Örneğin Panassié, Johnny'yi apaçık kötü bulurken bizler berbat olanın Panassié olduğunu düşünüyorduk, bu yüzden konu tümüyle polemiğe açıktı. Tüm bunlar Johnny'nin başka dünyadan olmadığına kanıtıydı, ama tam da bunu düşündüğüm an kendime Johnny'de başka dünyadan bir şey olup olmadığını soruyordum (bunu en başta kendisi bilmiyor). Söyleseler gülerdi muhtemelen. Bu tür konularda neler düşündüğünü, nasıl tepki verdiğini

çok iyi biliyordum. Bunları nasıl yaşadığını diyorum: Çünkü Johnny... Bu konuya girmeyeceğim, kendime anlatmak istediğim, Johnny'yle aramızdaki mesafenin bir açıklamasının olmadığıdı, açıklanabilir farklara dayanmıyordu. Bunun bizleri olduğu kadar onu da etkileyen sonuçlarının bedelini ilk ödeyen de kendisiydi. İçimden Johnny insanların arasında bir melekti demek geliyor, ama bir nebze dürüstlük insanın bu cümleyi yutmasına, aksini söylemesine ve belki de aslında Johnny'nin meleklerin arasında bir insan olduğunu kabul etmesine neden oluyor, hepimiz gerçek dışıydık, o ise gerçektir. Belki de bu nedenle Johnny parmaklarıyla yüzüme dokunuyor ve kendimi bu kadar mutsuz, bu kadar şeffaf, sağlığımla, evimle, karımla, prestijimle bu kadar küçük hissetmeme neden oluyordu. Hepsinden çok prestijimle. Hepsinden çok prestijimle.

Her zamanki gibi, hastaneden çıktım ve sokağa adım atar atmaz, o saatte, yapmam gereken işlerin arasında her şey omlet gibi havada yumuşakça ters döndü. Zavallı Johnny, gerçekliğin öylesine uzağındaydı ki. (Öyle, öyle. Öyle olduğuna inanmak benim için daha kolay, şimdi bir kafedeyim ve hastane ziyaretimin üzerinden iki saat geçti, yukarıda yazdıklarım beni lanetli biri gibi en azından kendime karşı biraz dürüst olmaya zorluyor.)

Neyse ki yangın meselesi bir şekilde yoluna girdi; tahmin edilebileceği gibi bunu Markiz halletti. Dédé ve Art Boucaya beni almaya gazeteye geldi, üçümüz -henüz gizli olsa da- çoktan ünlenmiş olan *Amorous* kaydını dinlemeye gittik. Takside Dédé, pek de hevesli olmadığı halde



Markiz'in Johnny'yi yangın meselesinden kurtarışını anlattı, aslında yanmış bir yastıktan ve Lagrange sokağındaki otelde yaşayan Cezayirlilerin fena halde korkmuş olmasından başka bir mesele yoktu. Ceza (ödenmişti), başka bir otel (Tica tarafından ayarlanmıştı) ve Johnny kocaman, çok güzel bir yatakta iyileşiyor, kovalarca süt içiyor, *Paris Match* ve *New Yorker* okuyor, arada bir Dylan Thomas'ın her tarafını kurşunkalemle aldığı notlarıyla doldurduğu o ünlü (ve kirli) cep şiir kitabını karıştırıyordu.

Bu haberlerin ve köşedeki kafede bir konyağın ardından *Amorous* ve *Streptomicyne*'i dinlemek için kayıt odasına yerleştik. Art ışıkları söndürmelerini istedi ve daha iyi dinleyebilmek için yere uzandı. Sonra Johnny girdi ve müziğiyle bizi büyüledi; otelinde, yatağında olmasına rağmen geldi ve bir çeyrek saat boyunca müziğiyle bizi silip süpürdü. *Amorous*'un yayınlanacağı düşüncesinin onu neden sinirlendirdiğini anlıyordum çünkü birileri hatalarının, bazı cümlelerin sonunda rahatça fark edilen üfleminin ve en önemlisi finaldeki vahşi düşüşün, -bana kırılan bir kalp, ekmeğe giren bir bıçak gibi gelen (birkaç gün önce ekmekten söz ediyordu)- o sessiz ve kısa notanın farkına varabilirdi. Ama Johnny'nin anlayamayacağı, parçanın bizim için son derece güzel olduğuydu, bu doğaçlamada çıkış arayan kaygı her yöne kaçışlarla, sorgulamalarla, umutsuz jestlerle bezeliydi. Johnny *Amorous*'un cazın en büyük anlarından biri olarak kalacağını anlayamazdı çünkü onun için başarısızlık olan şey bizim için bir yol, en azından bir yola işaretledi. Kendi arzusunun, müzikle birlikte ağzından salyaları akarak, bocalayarak söylemek istediği şeylerin bu kopyasını her

duyusunda içindeki sanatçı öfkeden kuduracaktı. Bu parçada, peşinde olduğu şeyin karşısında hiç olmadığı kadar yalnızdı, onu hem kovalıyor hem de ondan kaçıyordu. Her şey buna, *Amorous*'a doğru yönelirken Johnny'nin bir kurban olmadığını, herkesin düşündüğü, benim de özyaşamöyküsünde anlattığım gibi (İngilizcesi çıkmıştı ve kola gibi satıyordu) kovalanmadığını fark edebilmem için bu parçayı dinlememin gerekmesi de ilginçti. Şimdi öyle olmadığını biliyorum, Johnny izlenmek yerine izliyordu, bu hayatta başına gelen her şey avcıya aitti, peşine düşülen hayvana değil. Kimse Johnny'nin neyi kovaladığını bilemezdi ama bu böyleydi işte, kanıtı da *Amorous*'ta, esrarda, bir alay konu hakkındaki saçma söylevlerinde, çöküşlerinde, Dylan Thomas'ın kitabında, Johnny olan biçarenin her şeyindeydi; onu büyütüyor, onu manasız bir canlıya dönüştürüyordu, bacakları ve kolları olmayan bir avcı, uyuyan bir kaplanın peşinde koşan tavşan gibi. Şunu kesinlikle söylemeliyim ki *Amorous* içimde kuma isteği uyandırdı, sanki kumakla Johnny'den, ondan bana ve hepimize karşı akan her şeyden, elleri ve ayakları olmayan o şekilsiz siyah kütleden, bana tatlı tatlı gülümseyen ve parmaklarını yüzümde gezdiren o deli şempanzeden kurtulacaktım.

Art ve Dédé *Amorous*'un biçimsel güzelliğinden ötesini görmüyorlardı (bana kalırsa görmek istemiyorlardı). Dédé bile *Streptomicyne*'i daha çok beğenmişti, Johnny bu parçada alışıldık becerisiyle doğaçlama yapmıştı, dinleyicinin kusursuzluk olarak anladığı şey bana kalırsa bu, yani Johnny'nin aklının başka yerde olması, müziği akışına bırakması, öbür tarafta olmasıydı. Sokağa çıkınca Dédé'ye

planlarının ne olduğunu sordum, Johnny otelden çıkar çıkmaz (şimdilik polis buna izin vermiyordu) yeni kayıtlar olacağını, istediği her şeyi kaydetmesine izin vereceklerini ve çok iyi para ödeyeceklerini söyledi. Art, Johnny'nin harika fikirleri olduğunu iddia ediyordu, o, Marcel Gavoty ve Johnny hep birlikte bu yenilikleri "çalışacaklardı", ama son haftalardan sonra Art'ın çok da hevesli olmadığını, en kısa zamanda New York'a dönebilmek için bir temsilciyle görüştüğünü biliyordum. Onu çok iyi anlıyordum, zavallı delikanlı.

Dédée'ye kindar bir tavırla, "Tica çok iyi davranıyor," dedim. "Elbette, onun için çok kolay. Hep son dakikada ortaya çıkıp kesenin ağzını açmaktan başka bir şey yapmıyor. Oysa ben..."

Art'la baktık. Ne diyebilirdik ki? Kadınlar yaşamlarını Johnny'nin ve Johnny gibilerin etrafında pervane olarak tüketiyorlar. Johnny'nin çekimine kapılmak şaşırtıcı değildi, kadın olmak da şart değildi. Önemli olan iyi bir uydu, iyi bir eleştirmen gibi mesafeyi kaybetmeden onun çevresinde dönmekti. Art o sıralarda Baltimore'da değildi, ama ben Johnny'yle tanıştığım zamanları iyi hatırlıyorum, Lan ve çocuklarla yaşadığı zamanları. Lan'i görmek insanı üzerdi. Ama Johnny'yle bir süre geçirdikten, müziğinin üstünlüğünü, gündelik korkularını, hiçbir zaman olmamış olaylar hakkındaki inanılmaz açıklamalarını, ani şefkat gösterilerini yavaş yavaş kabullendikten sonra insan Lan'in yüzünün neden o halde olduğunu, hem Johnny'yle yaşayıp hem de başka bir ifadenin neden mümkün olmadığını anlardı. Tica farklıydı, onunla bununla düşüp kalkmıyor, lüks bir yaşamı tercih etmiyordu, ki bu bir makineli

tüfekten daha etkiliydi, en azından Tica'ya içerlediği ya da başı ağrıdığı zamanlarda Art Boucaya'nın dediği buydu.

"En kısa zamanda gelin," diye rica etti Dédé. "Sizinle sohbet etmekten hoşlanıyor."

Ona yangın konusunda vaaz vermek hoşuma gidecekti (en azından çıkış nedeninde parmağı olduğu açıktı), ama bu Johnny'ye faydalı bir vatandaş olmasını öğütlemek kadar yararsızdı. Şimdilik her şey iyi gidiyordu, Johnny tarafında her şey iyi gitmeye başlar başlamaz kendimi son derece memnun hissetmem şaşırtıcı (kaygı vericiydi). Bunun arkadaşça bir tepki kadar basit bir şey olduğuna inanacak kadar saf değildim. Daha çok bir erteleme, bir soluklanmaydı bu. Avucumun içi gibi bildiğim bir şeye açıklama aramaya ihtiyacım yoktu. Bunu, her şeyin bir zaman meselesi olduğunu sadece benim hissetmeme öfkeleniyordum. Art Boucaya, Tica ya da Dédé'nin Johnny her ıstırap çektiğinde, hapse girdiğinde, kendini öldürmek istediğinde, bir yastığı yaktığında ya da bir otelin koridorlarında çırlçıplak koştuğunda onlar için bir şey ödediğini, onlar için öldüğünü hissetmemeleri beni kızdırıyordu. Bunu bilmeden yapıyordu, idam sehpasında büyük söylevler verenler, insanlığın kötülüğünü ortaya dökmek için kitaplar yazanlar, dünyayı günahlarından arındırıyormuş havasında piyano çalanlar gibi değildi o. Bilmiyordu, zavallı saksofoncu, bu sözcüğün tüm gülünçlüğüyle, azlığıyla, bir sürü zavallı saksofoncudan biri.

Kötü olan şu ki böyle devam edersem Johnny'den çok kendim hakkında yazacağım. Kendimi bir evanjelist gibi görmeye başlamıştım ve bu hiç hoş değildi. Eve dönerken güvenimi geri kazanmak için gerekli olan alaycı tavırla ki-

tabımda Johnny'nin kişiliğinin patolojik yanından çok az ve örtük bir biçimde söz ettiğimi düşündüm. Johnny'nin kül vazolarıyla dolu arazilerde gezindiğini, resimlere baktığı zaman hareket ettiklerini düşündüğünü anlatmanın gereği yoktu; esrarın neden olduğu sanrılarının tedaviyle iyileşmesi mümkündü nihayetinde. Ama sanki Johnny bu sanrılarını bana rehin bırakıyor, onları geri alacağı zamana kadar da mendil gibi cebime dolduruyordu. Sanırım onlara katlanan, onları onunla yaşayan ve onlardan korkan bir ben vardım ve kimse, Johnny bile bunu bilmiyordu. İnsan böyle şeyleri gerçekten büyük bir adama, tavsiyesi için önünde eğildiğimiz bir ustaya itiraf eder gibi Johnny'ye itiraf edemez. Ağır bir yük gibi sırtımda taşıdığım bu dünya nasıl bir dünya? Ben ne tür bir evanjelistim? Johnny'de büyüklüğün zerresi yoktu ve bunu, onu tanıdığımdan ve ona hayran olmaya başladığımdan beri biliyordum. Buna bir süreden beri şaşırıyorum ama eskiden bu büyüklüğün olmayışı kafamı karıştırırdı, belki de insanın karşısına ilk çıkana, özellikle de cazcılara yakıştırmadığı bir boyut olmasındandır. Neden bir ara Johnny'de onun sürekli inkâr ettiği bir büyüklük olduğunu sandım, bilmiyorum (neden *bilmiyorum*, belki de inkâr eden bizleriz ve bu, onun inkâr etmesiyle aynı şey değil, çünkü dürüst olursak Johnny'de başka bir Johnny'nin hayaleti var ve o diğer Johnny büyük; hayalet, ters etki yaparak çağrıştırdığı ve kapsadığı o boyutun olmayışı gibi algılanıyor kuşkusuz.)

Bunu söylüyorum çünkü Johnny'nin yaşamını değiştirmek için yaptığı her şey, intihar girişiminden esrar içmeye kadar, tam da onun gibi büyüklükten yoksun birinden

beklenirdi. Sanırım bu nedenle ona daha fazla hayranlık duyuyorum çünkü o gerçekten de okuma öğrenmek isteyen bir şempanze, yüzünü duvarlara çarpan ve ikna olmayan, bunu tekrarlayan zavallı bir yaratık.

Ah, peki ya şempanze bir gün okumaya başlarsa, kütlerde nasıl bir çatlak, nasıl bir ziyan oluşur, kaçabilen kendini kurtarsın durumu, en başta da ben. Büyüklükten yoksun bir adamın kendini böyle duvara çarpması korkunç bir şey. Kemiklerinin çıkardığı sesle hepimizi ele veriyor, müziğinin ilk notasıyla bizi paramparça ediyor. (Şehitler ve kahramanlar tamam, ama Johnny!..)

Olaylar silsilesi. Daha iyi ifade etmesini bilmiyorum. Bildiğimiz yasaların dışındaki hangi yasanın bir telefon konuşmasının hemen ardından Auvernia'da yaşayan kız kardeşimizin gelmesine, sütün taşmasına ya da balkondan arabanın altında kalan bir çocuğu görmemize karar verdiğini bilemeden, insanın hayatında aniden bir araya gelen korkunç ya da aptal olaylar gibi bir kavram. Futbol takımlarında ve yönetim kurullarında yöneticiler es geçerlerse diye kaderin her zaman bir yedeği öne çıkarması gibi. O sabah, onun iyiye gittiğini bilmenin memnuniyeti sürerken gazete-ye acil bir telefon geldi; arayan Tica'ydı, Lan ve Johnny'nin küçük kızları Bee'nin Chicago'da öldüğü haberini veriyordu, doğal olarak Johnny deli gibiymiş, gidip arkadaşlara yardım etmem iyi olacaktı.

Yine bir otelin merdivenini tırmanıyordum, Johnny'yle arkadaşılığında giderek çoğalıyorlardı. Odada, Tica çay içiyor, Dédé havlu ıslatıyor, Art, Deleunay ve Pepe Ramírez, fısıldaşarak Lester Young hakkındaki son haberlerden söz

ediyorlardı, Johnny alnında bir havluyla yatağında yatıyordu, son derece sakin, neredeyse küçümser bir havadaydı. Durumun gerektirdiği yüz ifademi hemen cebime sokarak Johnny'nin elini kuvvetle sıktıktan sonra sigara yakıp beklemekle yetindim.

“Bruno şuram ağrıyor,” dedi Johnny bir süre sonra, kalbine dokunarak. “Bruno, o avucumun içindeki beyaz minik bir taş gibiydi. Ben zavallı sarı bir attan başka bir şey değilim ve kimse, kimse gözlerimin yaşını silmeyecek.”

Tüm bunları hüznle, sanki provasını yapmış gibi söyledi, Tica'yla Art bakıştılar, Johnny'nin yüzündeki havlu nedeniyle onları görememesinden yararlanarak elleriyle hoşgörü anlamına gelen işaretler yaptılar. Şahsen ucuz cümleleri çok itici bulurum, ama Johnny'nin söylediği her şey, bana bir yerde okumuş gibi görünmesinin yanı sıra, yüzüne taktığı bir maske gibi geldi, o kadar boş, o kadar yararsız. Dédée başka bir havluyla gelerek öncekini değiştirdi, arada Johnny'nin yüzüne bakabildim, kül grisiydi, ağzı çarpılmıştı, gözlerini öyle sımsıkı yummuştu ki, alnı kırışmıştı. Johnny'yle her zaman söz konusu olduğu gibi, olaylar beklenenden farklı şekilde gelişti, onu pek tanımayan Pepe Ramírez hâlâ yaşadığı sürprizin, bana kalırsa rezaletin etkisi altındadır. Bir süre sonra Johnny yatakta doğruldu ve yavaşça, her cümleyi çiğneyerek küfretmeye başladı, yere bırakılmış bir topaç gibi *Amorous*'un kaydının sorumlularına sövmeye başladı, kimseye bakmıyordu ama sözlerinin inanılmaz müstehcenliğiyle hepimizi bir kartondaki böcekmişiz gibi mıhlıyordu, böylece iki dakika süresince *Amorous*'la ilgili herkese sövdü, Art ve Delaunay'la başladı, benimle devam etti (oysa ben...),

Dédée'yle, her şeye kadir İsa'yla, istisnasız herkesi doğuran o orospuyla bitirdi. Temelde bu oldu, bu ve beyaz, minik taş Chicago'da zatürreden ölen Bee'nin cenaze söylevi.

Bomboş bir on beş gün geçti, bir alay iş, gazete makaleleri, şuraya buraya ziyaretler. Bir eleştirmenin hayatının iyi bir özeti: Yenilikleri, uzak kararları sadece ödünç alarak yaşamak. Bundan söz etmişken, bir gece Tica, Baby Lennox ve ben Café de Flore'daydık, keyfimiz yerindeydi, *Out of Nowhere*'i mırıldanıyorduk ve Billy Taylor'ın üçümüzün, özellikle de Saint-Germain-des-Prés modasına uygun giymiş Baby Lennox'un, ki nasıl yakıştığı görülmeye değerdi, hoşuna giden bir piyano solosundan söz ediyorduk. Baby yirmi yaşının coşkusuyla Johnny'nin geldiğini fark edecek, Johnny ona görmeden bakacak, selam vermeden yoluna devam edecek, başka bir masaya yalnız oturacaktı, tümüyle sarhoş ya da uykudaydı. Tica'nın elini dizimde hissettim.

"Gördün mü, dün gece çekmiş. Ya da bu öğlen. O kadın..."

İçimden gelmese de, defalarca Johnny'yle esrar içen ve canı istediğinde yine içecek olan Dédée'nin de diğerleri kadar suçlu olduğunu söyledim. Gitmek ve yalnız kalmak için büyük bir istek duydum, Johnny'ye yaklaşmak, onunla ve yanında olmak imkânsız olduğunda hep hissettiğim gibi. Masaya parmağıyla resimler çizdiğini gördüm, ne içmek istediğini soran garsona bakakaldı, sonunda havaya bir tür ok çizdi, son derece ağırış gibi iki eliyle kavradı, öbür masalarda oturanlar Flore'a yaraşır şekilde, belli etmeden eğlenmeye başladı. Sonunda Tica şöyle dedi: "Kahretsin!" Johnny'nin masasına geçti, garsona bir şey sipariş ettikten sonra Johnny'nin kulağına bir şeyler fısıldadı. Baby'nin bana

kıymetli umutlarını itiraf etmekte acele ettiğini söylemeye gerek yok, ama ben dalgın bir tavırla bu gece Johnny'yi rahat bırakmak gerektiğini ve iyi çocukların erkenden yataklarına gittiklerini söyleyecektim, mümkünse bir caz eleştirmeni eşliğinde. Baby sevecen bir tavırla güldü, eli saçımı okşadı, sonra yüzünü beyaz kurşun boyasıyla kaplamış, gözlerini ve hatta ağzını yeşile boyamış kızı izleyerek sakince oturduk. Baby o kadar da kötü olmadığını söyledi alçak sesle, ona Londra'da ve Stockholm'de ün kazandıran *blues* parçalarından birini söylemesini istedim. Daha sonra o gece kurşun boyasına batmış yeşil gözlü bir köpek gibi durmadan bizi izleyen *Out of Nowhere*'e dönecektik.

Johnny'nin yeni beşlisinden iki çocuk önümüzden geçecekti, o gecenin nasıl gittiğini soracaktım, Johnny'nin pek çalamadığını, ama çaldığı kadarının John Lewis'in tüm fikirlerinin bir araya toplanmasından daha esaslı olduğunu öğrenecektim, bir fikri olabilecek kapasitedeyse tabii, çünkü çocuklardan birinin söylediği gibi elinde her zaman eksikleri kamufle edebileceği notaları vardı ve bu da aynı şey değildi. Kendime Johnny'nin ne kadar dayanabileceğini sordum, daha da önemlisi Johnny'ye inanan dinleyicinin. Çocuklar bira ikramımı kabul etmedi, Baby'yle yine yalnız kaldık, sonunda sorularına boyun eğecek ve Baby'ye, ki desteği gerçekten hak ediyordu, neden Johnny'nin hasta ve bitmiş olduğunu, neden beşlideki çocukların giderek daha fazla usandıklarını, neden her şeyin San Francisco, Baltimore ve New York'ta olduğu gibi bugünlerde de patlayacağını açıkladım.

İçeriye çevrede çalan başka müzisyenler girecekti. Kimileri Johnny'nin masasına gidip onu selamlayacaktı, ama Johnny onlara uzaklardan bakacaktı, yüzünde korkunç aptal bir ifade vardı, gözleri nemli, büyüktü, ağzı tükürüğünü tutamıyor, dudaklarında parlıyordu. Tica'yla Baby'nin ikili manevrasını izlemek eğlenceliydi, Tica, Johnny'den uzaklaştırmak için hızlı bir açıklama ve gülümsemeyle erkekler üzerindeki etkisini devreye sokuyordu, Baby kulağıma Johnny'ye olan hayranlığını fısıldıyor, iyileşmesi için onu bir sanatoryuma yatırmanın iyi olacağını söylüyordu çünkü kıskanmıştı ve hemen o gece Johnny'yle yatmak istiyordu, görebildiğim kadarıyla bu mümkün değildi, bu da beni pek sevindirdi. Onu tanıdığımdan beri Baby'nin baldırlarını okşayabilmenin ne iyi olacağını düşünürdüm, böylece sakın bir yerde bir şeyler içmeyi önermenin bir adım uzağında olacaktım (o istemeyecekti, aslında ben de istemiyordum çünkü öbür masa bizi bağlıyor ve mutsuz ediyordu). Johnny yavaşça kalkacak, bize bakacak ve bizi tanıyacaktı, sonra bize doğru gelecekti -daha doğrusu bana doğru çünkü Baby sayılmaz- masaya varınca sanki tabaktan bir kızarmış patates alacakmış gibi rahatça biraz eğildi, benim önümde diz çöktüğünü gördük, tüm doğallığıyla diz çöktü ve gözlerime baktı, ağladığını gördüm, söze gerek yoktu, Johnny'nin küçük Bee için ağladığını biliyordum.

Benim tepkim de doğaldı, Johnny'yi kaldırmak istedim, kendini gülünç duruma düşürmesini engellemek için, sonunda gülünç duruma düşen ben oldum çünkü kendini gayet iyi hisseden, canının istediğı konumda duran bir insanı zorlamaktan daha sinir bozucu bir şey yoktur ve Flo-

re'un ufak tefek şeylerden paniğe kapılmayan müdavimleri bana hiç de sevimli bakmıyordu, çoğu, diz çökmüş zencinin Johnny Carter olduğunu bilmiyordu, bana bir mihraba dalıp da İsa'yı haçtan almak için çekiştiren birine bakar gibi bakıyorlardı. En sitemkâr bakan Johnny'ydi, ağlamaktan başka bir şey yapmadan gözlerini kaldırıp bana baktı, bu davranışı ve müdavimlerin apaçık eleştirileri karşısında tekrar Johnny'nin önüne oturmaktan başka çarem kalmamıştı, kendimi ondan daha kötü hissediyordum; o iskemle ve diz çökmüş Johnny'nin karşısı olmasın da, başka her yerde olmaya razıydım.

Sonrası beklediğim kadar kötü olmadı, ancak kimse kımıldamazken ve Johnny'nin gözyaşları, yüzünden süzülürken ona sigara ikram ettiğim, bir tane de kendime yakmaya çalıştığım sırada gözlerini dikerken, bana kalırsa kendisi de ağlamak ya da koşarak kaçmak üzere olan Baby'ye anlayışlı bir el hareketi yaparken kaç asır geçti, bilmiyorum. Her zamanki gibi karmaşayı düzene sokan Tica oldu, o son derece sakın tavrıyla gelip bizim masamıza oturdu, Johnny'nin yanındaki iskemleyi çekti, elini omzuna koydu ve Johnny sonunda biraz doğrulana ve o dehşetten alışıldık arkadaş davranışına geçene kadar hiç zorlamadan orada tuttu. Dizlerini sadece birkaç santimetre kaldırmıştı ve kalçalarıyla yer arasına (haç diyecektim, bu gerçekten bulaşıcı) bir iskemlenin son derece kabul edilir rahatlığını yerleştirmişti. İnsanlar Johnny'ye bakmaktan, o ağlamaktan, biz de kendimizi bok gibi hissetmekten yorulmuştuk. Aniden bazı ressamların iskemlelere olan düşkünlüğünü anladım, Flore'un herhangi bir iskemlesi bana bir anda şahane bir nesne



gibi göründü, bir çiçek, bir parfüm, kentteki insanların onuru ve düzeni açısından kusursuz bir araç.

Johnny bir mendil çıkardı, olayı fazla zorlamadan özür diledi, Tica duble kahve ısmarladı ve içmesi için uzattı. Baby şahaneydi, Johnny söz konusu olunca kapıldığı eblehlikten aniden sıyrılarak, mahsus yapıyormuş izlenimini vermeden *Mamie's Blues*'u mırıldanmaya başladı, Johnny ona baktı, gülümsedi, sanırım Tica'yla aynı anda Johnny'nin gözlerinin derinliklerindeki Bee imgesinin yavaş yavaş kaybolduğunu gördük, Johnny bir kez daha bir süreliğine yanımıza dönme-yi, bir sonraki kaçışına kadar bize eşlik etmeyi kabul etmişti. Her zaman olduğu gibi kendimi bok gibi hissetmemin üstünden ancak bir an geçmişti ki Johnny'ye olan üstünlüğüm anlayışlı davranmamı, fazlasıyla kişisel alanlara girmeden her şeyden biraz sohbet etmemi sağladı (korkunç olurdu... Johnny'nin iskemleden kaydığını, diz çöktüğünü...), neyse ki Tica ve Baby melekler gibi davrandılar, Flore'daki insanlar bir saat içinde değişti, gecenin birindeki müdavimler neler olup bittiğini fark etmediler bile, ki aslında iyi düşününce çok da önemli bir şey olmamıştı. Önce Baby gitti (çalışkan kız Baby, saat dokuzda öğleden sonraki kayıt için Fred Callender ile prova yapması gerek), Tica üçüncü konyasını da yuvarladıktan sonra bizi eve götürmeyi teklif etti. Johnny hayır dedi, kalıp benimle sohbet etmeyi tercih ediyormuş, Tica onun çok iyi durumda olduğuna karar verdi ve bir markize yaraşır biçimde hepimizin içkilerini ödedikten sonra gitti. Johnny'yle birer kadeh *chartreuse* içtik çünkü arkadaşlar arasında bu tür zayıflıklara izin verilir ve Saint-Germain-des-Prés'te yürümeye başladık çünkü Johnny yürümenin

ona iyi geleceği konusunda ısrar etti ve ben de bu gibi durumlarda yoldaşları yarı yolda bırakanlardan değilimdir.

L'Abbaye yolundan Furstenberg meydanına kadar indik, meydan tehlikeli biçimde Johnny'ye sanırım sekiz yaşındayken vaftiz babasının aldığı bir oyuncak setini hatırlattı. Anıların Bee'ye yönelmesinden korkarak onu Jacob sokağına doğru çekiştirmeye çalıştım, ama Johnny'nin gecenin geri kalanı için o faslı kapattığı söylenebilirdi. Sakin yürüyordu, sendelemiyordu (onun sokakta sendelediğini görmüştüm, ama sarhoşluktan değil, reflekslerinde yolunda olmayan bir şey vardı), gecenin sıcağı ve sokakların sessizliği ikimize de iyi geldi. Gauloises içiyorduk, ırmağa kadar gittik, Quai de Conti'deki kitapçıların pirinç sandıklarından birinin önünde kimbilir hangi anı ya da bir öğrencinin ıslığı aklımıza Vivaldi'nin bir parçasını getirdi, büyük bir duygusallık ve hevesle söylemeye başladık, Johnny saksofonu olsaydı tüm geceyi Vivaldi alarak geçireceğini söyledi, bunu abartılı buldum.

"Yani, biraz da Bach ve Charles Ives çalardım," dedi Johnny, halinden memnun, "Fransızların neden Charles Ives ile ilgilenmediklerini anlamıyorum. şarkılarını biliyor musun? Leopar şarkısını, leopar şarkısını bilmen gerek, *A leopard...*"

Ve zayıf tenor sesiyle leopar hakkında söyleşmeye, şarkıyı söylemeye girişti, söylemeye gerek yok ama şarkısının sözlerinin çoğunun Ives'la ilgisi yoktu, Johnny'nin iyi bir şey söylediğinden eminken gözden kaçırdığı bir konu. Sonunda korkuluk duvarına oturduk, Gt-le-Coeur'n karşısına ve birer sigara daha içtik çünkü gece muhteşemdi, bir süre sonra tütün bizi bir kafede bira içmek zorunda bırakacaktı ve bu daha şimdiden Johnny'yle ikimizin hoşuna gidiyordu. İlk kez



kitabımdan söz ettiğinde neredeyse dikkatimi çekmedi çünkü ânında Charles Ives'tan, kimse farkına varmadan plaklarında Ives'ın şarkılarından alıntılar yaparak nasıl eğlendiğinden (sanırım Ives'ın kendisi de bunun farkında değildi), söz etmeye döndü ama bir süre sonra kitabı düşünmeye başladım ve onu tekrar bu konuya çekmeye çalıştım.

"Ah! Birkaç sayfa okudum," dedi Johnny. "Tica'nın orada kitabından çok söz ediliyor ama ben adını bile anlayamadım. Dün Art İngilizce baskısını getirdi de bir şeyler anlayabildim. Kitabın çok iyi."

Bu gibi durumların doğal davranış biçimini benimsedi, küstah bir alçakgönüllülükle bir miktar ilgiyi karıştırarak açıkladığı düşüncesi sanki bana -yazara- kitabım hakkındaki gerçeği gösterecekti.

"Bir ayna gibi," dedi Johnny. "Önceleri insanın, hakkında yazılanları okumasının aynaya değil de kendine bakmak gibi olacağını düşünürdüm. Yazarları çok takdir ederim. Söyledikleri şeyler inanılmaz. Hele *bebop*'un kökenleri hakkındaki bölüm..."

"Bana Baltimore'da söylediklerini yazıya dökmek dışında bir şey yapmadım," dedim, neye karşı kendimi savunduğumu bilmeden.

"Evet, hepsi o, ama aslında bir ayna gibi," diye inatlaştı Johnny.

"Daha ne istersin? Aynalar sadıktır."

"Eksikleri var Bruno," dedi Johnny. "Sen benden çok daha bilgilisin, ama bana kalırsa eksikleri var."

"Bana söylemeyi unuttukların olmasın sakın?" diye yanıt verdim epeyce iğneleyici bir tavırla. Bu vahşi maymun

neler yapabilir... (Delaunay'la konuşmak gerekecekti, dikkatsiz bir açıklamanın sağlıklı bir eleştiri çabasını mahvetmesi yazık olurdu. "Örneğin Lan'in kırmızı elbisesi," diyordu Johnny. Bu gece ilk kez duyduklarımı kitabın yeni baskısında kullanabilirdim, bu fena olmazdı. "*Köpek gibi kokuyordu,*" diyordu Johnny, "*bu plaktaki biricik değerli şey bu.*" Evet, dikkatle dinlemek ve hemen harekete geçmek gerekecekti çünkü dile getirebileceği yalanlamalar, inkârlar başkalarının eline geçerse üzücü sonuçlar doğurabilirdi. "*Ve ortadaki kül vazosu, en büyüğü, mavimsi bir tozla doluydu,*" diyordu Johnny, "*kız kardeşimin pudralarından birine öylesine benziyordu ki.*" Bu sanrılar içindeyken yapabileceği en kötü şey temeldeki fikirleri, o kadar övülen estetik sistemi inkâr etmesi olurdu. "*Ve cool'un yazdıklarıyla ilgisi yok,*" diyordu Johnny. Dikkat.)

"İlgisi yok da ne demek? Johnny, her şey değişir tabii ki, ama daha altı ay bile olmadı, sen..."

"Altı ay önce," dedi Johnny, korkuluk duvarından indi, dinlenmek için başını ellerinin arasına alarak eğildi. "*Six months ago.* Ah Bruno, o zamanlar şimdiki çocuklar olsaydı neler çalabilirdim bilsen... Yeri gelmişken, saksofon ve seks hakkında yazdığın çok yaratıcı, sözcük oyunu çok güzel. *Six months ago. Six, sax, sex.* Olumlu anlamda güzel Bruno. Kahretsin hepsini, Bruno."

Akıl yaşının bu masum sözcük oyununun epeyce derin bir düşünce sistematüğünü içerdiğini anlamasına izin vermediğini açıklamaya çalışmayacaktım (New York'ta açıkladığım zaman Leonard Feather'a son derece doğru gelmişti), cazın erotik beğenilerinin *Washboard* zamanlarından beri

evrim geçirdiği vesaire. Her zamanki gibi, eleştirmenlerin kabul etmeye yanaştığımdan çok daha gerekli olduklarını düşünerek sevindim (bu yazdıklarım aramızda kalsın) çünkü yaratıcılar, müziğin kâşifinden Johnny'ye kadar, lanetli diziyi oluşturanların tamamı eserlerinin diyalektik sonuçlarını çıkarmayı, temellerini, yazdıklarını ya da doğaçlama olarak ortaya koyduklarını tanımlamayı ve değerlendirmeyi beceremiyorlar. Eleştirmenden başka bir şey olmadığım için hayıflandığım bunalımlı anlarda bunu hatırlamam işe yararmalı. “Yıldızın adı Ajenjo,” diyordu Johnny, birden öbür sesini duydum, şeydeykenki... Bu nasıl söylenir ki, kendi tarafına geçtiğinde Johnny nasıl betimlenir ki, bir kez daha gitmişken? Kaygıyla korkuluk duvarından indim, ona yakından baktım. Ve yıldızın adı Ajenjo. Yapacak bir şey yoktu.

“Yıldızın adı Ajenjo,” dedi Johnny iki eline konuşarak. “Ve cesetleri büyük kentin meydanlarına saçılmış. Altı ay oldu.”

Kimse beni görmese de, kimse bilmese de yıldızlara omuzlarımı silktim (Yıldızın adı Ajenjo). Her zamanki hikâye: “Bunu yarın çalışıyorum.” Yıldızın adı Ajenjo ve cesetleri saçılalı altı ay oldu. Büyük kentlerin meydanlarına. Gitmişti. Uzaktaydı artık. Ve gözümü kan bürümüştü, çünkü bana kitap hakkında başka bir şey söylemek istememişti, binlerce hayranının iki dilde okumakta olduğu kitap hakkında ne düşündüğünü öğrenememiştim (çok yakında üç, İspanyolca basımından söz ediliyor, görünüşe göre Buenos Aires'te sadece tango çalmıyorlar).

“Çok güzel bir elbiseydi,” dedi Johnny. “Lan'e ne kadar yakıştığını bir bilsen, ama paran varsa sana bunu viski

HOT



COOL

JAZZ

saya vuruyordu. Kafenin sahibi bizi Arap bir gitaristle geldiğimiz zamanlardan tanıyordu. Ben Aifa bir süreden beri gidip yatmak istiyordu, sarımsak ve yağlı pastalar kokan iğrenç kafede sadece biz kalmıştık. Ben de uykusuzluktan kırılıyordum ama öfkem beni ayakta tutuyordu, Johnny'ye karşı olmayan saçma bir öfke, daha çok tüm öğleden sonra seviştikten sonra vücudun kokuşmaya başlayıp da su ve sabunun en baştaki tazeliği ortaya çıkaracağı bir duş alma ihtiyacı duyduğu zamanki gibiydi.

Johnny masada inatçı bir ritim tutturmuş, neredeyse bana hiç bakmadan arada bir şeyler mırıldanıyordu. Kitap hakkında başka bir yorum yapmaması da son derece mümkündü. Olaylar onu bir yandan diğerine sürüklüyordu, yarın bir kadın, başka bir rezalet, bir yolculuk olabilirdi. En temkinlisi pek belli etmeden İngilizce baskıyı elinden almak, bunun için de Dédée'yle konuşmak ve bir sürü iyiliğin karşılığında bu iyiliği yapmasını istemek olacaktı. Bu kaygı, bu öfke saçmaydı. Johnny'den heyecan göstermesini beklemenin anlamı yoktu, aslında kitabı okuyacağını bile aklıma getirmemiştim. Kitabın Johnny hakkında gerçeği söylemediğini çok iyi biliyordum (yalan da söylemiyordu), Johnny'nin müziğiyle sınırlıydı. Mahremiyetini korumak için iyiliğimden, tedavisi mümkün olmayan şizofrenisini, uyuşturucu bağımlılığının tatsız arka planını, zavallı yaşamına girip çıkan bir sürü kadını apaçık ortaya dökmek istememiştim. Ana hatları göstermekle gerçekten önemli olanı, Johnny'nin eşi benzeri olmayan sanatını vurgulamakla yetinmiştim. Başka ne diyebilirdim ki? Ama belki de tam burada bekliyordu beni, her zamanki gibi pusuya yatmış bekliyordu,



hepimizin canına okuyan o saçma sıçrayışlardan birini gerçekleştirmek için çömelmişti. Belki de burada müziğinin asıl nedenini üzerine oturttuğum tüm estetik temelleri yıkmak için bekliyordu beni, her yerde bana övgüler getiren çağdaş cazın büyük teorisi.

Doğrusunu söylemek gerekirse yaşamının benim için ne önemi vardı? Beni kaygılandıran tek şey izlemeye muktedir olmadığım (izlemek istemediğim diyelim) bu tutumunu sürdürmesi ve sonunda kitabımın çıkarımlarını yerle bir etmesiydi. Kabullerimin yanlış olduğunu, müziğinin başka bir şey olduğunu söylemesiydi.

“Dinle, bir süre önce kitapta eksikler olduğunu söyledin.” (Şimdi dikkat.)

“Eksikler mi Bruno? Ah, evet, sana eksikler var dedim. Bak, sadece Lan’in kırmızı elbisesi değil. Şeyler... Gerçekten kül vazoları mıydı Bruno? Dün gece onları yine gördüm, devasa bir tarla, ama bu kez pek gömülü sayılmazlardı. Bazılarının üzerinde kakma süslemeler ve resimler vardı, filmlerdeki gibi miğferli devler, ellerinde de dev mızraklar. Kül vazolarının arasında yürüyüp çevrede başkasının olmadığını bilmek korkunç bir şey, tek başıma arayarak dolaşıyordum aralarında. Hevesini kaybetme Bruno, bunları yazmayı unutmuş olman önemli değil. Ama Bruno -titremeyen bir parmak kaldırdı- unuttuğun benim.”

“Gidelim Johnny.”

“Unuttuğun benim Bruno, ben. Benim çalmaya muktedir olmadığımı yazmayı becerememiş olman senin suçun değil. Orada benim gerçek özyaşamöykümün plaklarımda olduğunu söylemişsin ya, buna gerçekten inandığını

biliyorum, kulağa da çok hoş geliyor, ama öyle değil. Hele de ben çalmam gerektiği gibi çalmasını bilmezken, gerçekten olduğum şeyi çalamamışken... Gördün mü, senden mucize beklenemez Bruno. İçerisi çok sıcak oldu, gidelim.”

Peşinden sokağa çıktım, küçük bir sokakta yolumuza beyaz bir kedi çıkana kadar biraz dolandık, Johnny uzun süre kediye okşamakla oyalandı. Bu kadarı yetmişti, Saint-Michel meydanında bir taksi bulup onu otele bırakacak ve eve gidecektim. O kadar da kötü sayılmazdı neticede, bir an Johnny’nin kitaba bir tür anti-teori bulup çıkartacağından ve ortaya döküp saçmadan önce benimle deneyeceğinden korkmuştum. Beyaz bir kediye okşayan zavallı Johnny. Sonuçta tüm söylediği kimsenin kimse hakkında bir şey bilmediği idi, ki bu da bir yenilik değildi. Tüm özyaşamöyküleri bunu kabul eder ve başka şeylerden de söz eder. Kahretsin! Gidelim Johnny, eve gidelim. Geç oldu.

“Sadece bu kadarla kaldığını sanma,” dedi Johnny aniden doğrularak, düşündüklerimi bilirmiş gibi. “Bir de Tanrı var, tatlım. Hele bu konuda hiçbir şeyi tutturamamışsın.”

“Gidelim Johnny, eve gidelim. Çok geç oldu.”

“Senin ve arkadaşım sayılanların Tanrı adını verdiği-niz şey Bruno. Sabahları diş macununa Tanrı diyorlar. Çöp tenekesi, buna Tanrı diyorlar. Patlama korkusu, buna Tanrı diyorlar. Sen de utanmadan beni bu saçmalığa alet ettin, çocukluğumu, ailemi, kalıtsal mirasımı yazdın... Bir alay çürük yumurta ve aralarında da senin zırvalaman, Tanrından pek memnunsun. Ben senin Tanrını sevmiyorum, hiçbir zaman benim Tanrım olmadı o.”

“Benim tek söylediğim siyah müziğin...”

“Senin Tanrını sevmiyorum,” diye tekrarladı Johnny. “Neden bana kendi Tanrını kabul ettirdin ki kitabında? Tanrı var mı yok mu bilmiyorum. Müziğimi çalıyorum ve kendi Tanrımı yaratıyorum, senin uydurmalarına ihtiyacım yok, onları Mahalia Jackson’a ve Papa’ya bırakalım, o bölümü hemen çıkartacaksın kitabından!”

“Israr edersen,” dedim bir şey demiş olmak için. “İkinci baskıda.”

“Bu kedi kadar yalnızım, çok daha yalnızım çünkü ben bunu biliyorum ama o bilmiyor. Biçare, tırnaklarını elime geçiriyor. Bruno, caz sadece müzik değildir, ben sadece Johnny Carter değilim.”

“Tam da bunu söylemek istemiştin bazen şey gibi çaldığını yazdığım da, şey...”

“Umurumdaydı sanki,” dedi Johnny, o gece ilk kez sinirlendiğini hissediyordum. “Hiçbir şey söylenmiyor sana, hemen de o berbat diline çeviriyorsun. Ben çalarken sen melekleri görüyorsan bu benim suçum değil. Diğerleri ağzını açıp da kusursuzluğa eriştiğimi söylüyorlarsa, bu da benim suçum değil. En kötüsü de kitabında gerçekten söylemeyi unuttuğun Bruno, benim hiçbir değerim yok, benim çaldığımın ve insanların alkışlarının hiçbir değeri yok, gerçekten yok.”

Az bulunur bir alçakgönüllülük, gecenin bu saatinde. Bu Johnny...

“Sana nasıl açıklayayım ki?” diye bağırdı Johnny ellerini omuzlarıma koyarak ve beni sağa sola sarsarak. (*La paix!* diye bağırdılar bir pencereden). “Bu daha az ya da daha fazla müzik meselesi değil, başka bir şey... Örneğin Bee’nin

ölü ya da canlı olması arasındaki fark. Benim çaldığım ölü Bee, biliyor musun, ben isterken, isterken... Bu nedenle bazen saksofonun üzerinde tepiniyorum, herkes içkiden sanıyor. Bunu ne zaman yapsam sarhoşum elbette, çünkü bir sakso çok pahalı neticede.”

“Gidelim buradan. Seni taksiyle oteline bırakayım.”

“İyilik meleğisin,” diye alay etti Bruno. “Dostumuz Bruno not defterine birinin söylediği her şeyi not etmiş, önemli şeyler hariç. Art bana kitabı verene kadar bu kadar yanılmış olacağını tahmin edemezdim. Başta bir başkasından söz ediyormuşsun gibi geldi, Ronnie ya da Marcel, sonra bir baktım orada Johnny, burada Johnny, yani benden söz ediyor, kendime sordum: Bu ben miyim? Hele o Baltimore, *Birdland* ve benim stilim... Bak...” dedi neredeyse soğuk bir tonda, “insanlar okusun diye kitap yazdığının farkında değilim sanma. Çalışım, cazı hissedişim hakkında yazdıkların bana göre tamam. Neden bu kitabı tartışmaya devam edelim ki, senin kitabın ne biliyor musun, Seine nehrinde bir çöp, şu duvarın yanında yüzen kamış. Ben de başka bir kamışım, sen de şurada sallanıp duran şişesin. Bruno ben şeyi bulamadan öleceğim, şeyi...”

Onu kollarının altından kavradım, korkuluk duvarına yasladım. Her zamanki hezeyanlarına kapılıyordu, yarım kalan sözcükler söylüyor, tükürüyordu.

“Bulamadan,” diye yineledi. “Bulamadan...”

“Ne bulmak istiyorsun birader?” dedim, “İmkânsızı istemenin anlamı yok, senin buldukların yeterli...”

“Senin için öyle, biliyorum,” dedi Johnny kin dolu bir sesle. “Art için, Dédéé için, Lan için yeterli... Biliyor musun

nasıl... Evet, arada bir kapı açılmaya başlıyor.. Bak iki kamış buluştu, birbirlerinin karşısına geçmiş dans ediyorlar.. Güzel ha!.. Açılmaya başlıyor.. Zaman... Sanırım sana bu zaman meselesinden söz etmiştim... Bruno tüm yaşamım boyunca müziğimde o kapının sonunda açılmasını aradım. Azıcık, bir aralık... New York'ta bir gece hatırlıyorum... Kırmızı bir elbise. Evet kırmızı, ona çok yakışmıştı. Bir gece Miles ve Hal ile birlikteydik... Sanırım bir saattir çalışıyordum, yalnızdık, çok mutluyduk. Miles o kadar güzel bir şey çalışıyordu ki, neredeyse iskemlemden düşüyordum, gittim, gözlerimi yumdum, uçuyordum. Bruno, sana yemin ederim uçuyordum... Çok uzak bir yerdeymişim gibi geliyordu sesim kulağıma ama aynı zamanda da kendi içimdeydim, kendi kendimin yanımdaydım, biri ayakta idi... Tam anlamıyla biri değil... Şişeye bak, böyle sallanıp durması inanılmaz. Biri değildi, insan hemen kıyas arıyor... Güvenlikti, kavuşma, bulma, kimi düşlerde de olur ya, öyle değil mi? Böyle olduğunda Lan ve kızlar seni fırında ördekle bekler, arabayla hiçbir kırmızı ışığa yakalanmazsın, her şey bir bilardo topu gibi tatlı tatlı yuvarlanır. Ve o yanımda olan sanki ben, kendimdim ama hiçbir yer işgal etmiyordum, New York'ta değildim, her şeyden önemlisi zamansız, sonrasızdım... Sonra yoktu... Bir anlığına daimadan başka bir şey yoktu... Bunun yalan olduğunu, müzikte kaybolduğum için başıma geldiğini bilmiyordum, ama yakında çalmayı bırakmam gerekecekti, önünde sonunda zavallı Hal'in de piyanoda hevesini almasına izin vermem gerekecekti ve o anda kendi içimde baş aşağı düşecektim...

Yumuşakça ağlıyordu, kirli elleriyle gözlerini ovaladı. Ben artık ne yapmam gerektiğini bilemiyordum, o kadar geç



olmuştı ki, ırmaktan nem yükseliyordu, ikimiz de üşüyecektik.

“Susuz yüzmek istedim sanki,” diye fısıldadı Johnny. “Lan’ın kırmızı elbisesini istedim, ama içinde Lan olmadan. Ve Bee öldü, Bruno. Bence sen haklısın ve kitabın çok iyi.”

“Gidelim Johnny, beğenmediğin için alınmış değilim.”

“Öyle değil, kitabın iyi çünkü... çünkü içinde kül vazoları yok Bruno. Satchmo’nun çaldıkları gibi, tertemiz, çok saf. Satchmo’nun çaldığı sence de bir doğumgünü ya da iyi bir eylem gibi değil mi? Bizler... Sana susuz yüzmek istedim diyorum. Bence... Ama aptal olmak gerek... Bana öyle gelmişti ki bir gün başka bir şey bulacaktım. Tatmin olmuş değildim, güzel şeylerin, Lan’ın kırmızı elbisesinin ve hatta Bee’nin bile fareler için tuzak gibi olduğunu düşünüyordum, başka şekilde açıklamayı bilmiyorum... İnsanın yetinmesi için tuzaklar anladın mı, her şey iyi gidiyor demesi için. Bruno bence Lan ve caz, evet caz bile bir dergideki reklamlar gibi, yetinmem için güzel şeyler, tıpkı senin Paris’in, karın, işin olduğu için yetinmen gibi... Benim saksofonum vardı... Ve seksim, kitabında söylediğin gibi. Gerekli her şey. Tuzaklar, tatlım... Çünkü başka bir şeyin olmaması olanaksız, bu kadar yakın olmamız olanaksız, kapının bu kadar öteki tarafından...”

“Tek önemli olan verebileceğin her şeyi vermek,” dedim, kendimi katlanılmaz derecede aptal hissediyordum.

“Ve her yıl *Down Beat* referandumunu kazanmak, doğru,” diye onayladı Johnny. “Doğru ya, doğru ya, doğru ya, doğru ya.”



Onu yavaş yavaş meydana doğru götürüyordum. Neyse ki köşede bir taksi duruyordu.

“Her şeyden çok senin Tanrını kabul etmiyorum,” diye fısıldadı Johnny. “Bana bununla gelme, sana izin vermiyorum. Ve gerçekten de kapının öte tarafındaysa bile, zerre kadar umurumda değil. O sana kapıyı açtı diye öte yana geçmenin getireceği bir şey yok. Tekme tokat yerinden etmek, ona varım. Yumruklarla kırmak, kapıya boşalmak, tüm bir gün boyunca kapıya işemek. New York’ta o sefer kapıyı müziğimle açtığımı sandım, durmak zorunda kalana kadar ve o, kahrolası kapıyı yüzüme çarptı çünkü ona bir kez bile dua etmedim, ona bir kez bile dua etmeyeceğim, o üniformalı, o bahşiş karşılığı kapıları açan kapıcı hakkında bir şey bilmek istemiyorum, o...”

Zavallı Johnny, sonra da tutup birinin bunları bir kitaba almamasından yakınıyor. Saat sabahın üçü yahu.

Tica New York’a dönmüştü, Johnny New York’a dönmüştü (tromboncu olarak gelecek vadeden Louis Perron’un evine gayet rahat biçimde yerleşmiş olan Dédée’siz) Baby Lennox New York’a dönmüştü. Paris’te sezonun pek keyfi yoktu ve arkadaşlarımı özlüyordum. Johnny hakkındaki kitabım her yerde çok iyi satıyordu, Sammy Pretzal beklendiği gibi bir Hollywood uyarlaması ihtimalinden söz ediyordu, frank-dolar ilişkisini hesaba katınca, bu her zaman ilginç bir konu olmuştur. Karım, Baby Lennox’la hikâyem konusunda hâlâ öfkeden köpürüyordu, başkaca kimsenin pek ciddiye aldığı yoktu. Baby fena halde çapkındı ve her akıllı kadın bu tür şeylerin evlilik dengesine katkı sağlamadığını bilir,

ancak Baby, Johnny'yle birlikte New York'a dönmüştü, ne yapıp etmiş Johnny'yle aynı gemide gitme zevkini tadabilmişti. Şimdi birlikte esrar içiyor olmalıydılar ve muhtemelen Johnny kadar kayıptı, zavallı kızcağız. *Amorous*, kitabımın ikinci baskısına girdiği sırada Paris'te çıkmıştı ve kitabın Almancaya çevrilmesinden söz ediliyordu. İkinci baskıda olabilecek değişiklikler konusunda çok düşünmüştüm. Mesleğimin bana izin verdiği kadar dürüstlükle, yaşamını yazdığım insanın kişiliğini farklı bir ışık altında göstermenin gerekli olup olmadığını soruyordum kendime. Defalarca Delaunay ve Hodeir ile tartışmıştık, bana ne tavsiye edeceklerini bilemiyorlardı çünkü kitap bu haliyle harikaydı ve okurların hoşuna gidiyordu. Bana kalırsa edebi bir enfeksiyondan korkuyorlardı, eseri Johnny'nin müziğiyle, en azından onun müziğinden bizlerin anladığıyla pek ilgisi olmayan nüanslarla lekelememden çekiniyorlardı. Bu konuda yetkili kişilerin fikirleri (ve kişisel kararım, bu aşamada bunu inkâr etmek saçma olur) ikinci baskıyı olduğu gibi bırakmayı haklı çıkartıyordu. ABD'de çıkan konuda uzmanlaşmış dergileri inceden inceye okumak (Johnny ile dört söyleşi, yeni bir intihar girişimi hakkında haber, bu kez tentürdiyotla mide yıkanması, hastanede üç hafta, sanki hiçbir şey olmamış gibi yeniden Baltimore'de çalması), art arda yaşadığı bu çöküşlerin bana verdiği acıyı saymazsak beni epeyce sakinleştirdi. Johnny kitap hakkında umut vadeden tek bir söz bile etmemişti. Örneğin (*Stomping Around*'ta, Chicago'da yayımlanan bir müzik dergisi, Teddy Rogers'ın Johnny ile söyleşisi): "Bruno V...'nin senin hakkında Paris'te yazdıklarını okudun mu?" "Evet. Çok iyi". "Kitap hakkında söylemek



istediği bir şey yok mu?” “Çok iyi olduğu dışında yok. Bruno iyi çocuk.” Johnny’nin sarhoşken ya da uyuşturucunun etkisi altındayken söyleyebileceklerini öğrenmek kalmıştı geriye, ama en azından kulağıma bir şeyi yalanladığı haberi gelmemişti. Kitabın ikinci baskısına dokunmamaya karar verdim, Johnny’yi aslında olduğu gibi sunmaya devam edecektim, zavallı, ortalama zekâlı bahtsızın biri, müzisyen, satranç oyuncusu ve şair, eserinin boyutlarının en küçük bir şekilde bilincinde (yani kuvvetini bilen bir boksörün gururu) olmadan muhteşem şeyler yaratacak kapasitede yetenekli. Tüm bunlar beni Johnny’nin hikâyesini olduğu gibi tutmaya yöneltmişti. Cazı çok seven ama müzikal ya da psikolojik analizlerden pek hoşlanmayan, anlık, kısa menzilli hazlardan başka bir şeyin peşinde olmayan, ritim tutan ellerinin ve güzellik dolu bir ifadeyle gevşeyip rahatlayan yüzlerinin, insanın teninde dolaşan, kanında akan, soluğuna karışan müziğin hazzından ötesini, derin değerlendirmeleri arayan dinleyici açısından karmaşa yaratmaya gerek yoktu.

Önce telgraflar geldi (Delaunay’a, bana, aptal yorumlarla akşam gazetelerinde çıktılar); yirmi gün sonra beni unutmamış olan Baby Lennox’un mektubunu aldım. “Bellevue’de onu çok iyi tedavi ettiler. Çıktığında almaya gittim. Norveç’te tura çıkmış olan Mike Russolo’nun dairesinde yaşıyorduk. Johnny çok iyi, dinleyici karşısında çalmak istemiyor, ama Kulüp 28’den çocuklarla kayıt yapmayı kabul etti. Sana itiraf etmemde sakınca yok, aslında çok zayıftı (Paris’teki maceramızdan sonra Baby’nin bununla ne demek istediğini hayal edebiliyordum), geceleri soluk alış ve inleyişi beni korkutuyordu. Tek tesellim -diye tatlı tatlı eklemişti Baby-

halinden memnun ve farkında olmadan ölmesi. Televizyon izliyormuş birden yere devrilmiş. Ânında ölmüş olduğunu söylediler.” Tüm bunlardan Baby’nin o anda orada olmadığı ortaya çıkıyordu, sonradan öğrendiğimize göre Johnny, Tica’nın evinde yaşıyormuş, onunla beş gün geçirmiş, kaygılı ve tükenmiş bir haldeymiş, cazı bırakmaktan, gidip Meksika’da yaşamaktan söz ediyormuş, tarlalarda çalışmaktan (tüm bunları yaşamının bir ânında istemişti zaten, handiyse sıkıcı), Tica ona bakıyor ve sakinleştirmek için elinden geleni yapıyor, geleceği düşünmeye zorluyormuş (bunu daha sonra Tica söyledi, sanki kendisinin ve Johnny’nin bir an için bile gelecek hakkında fikirleri olmuş gibi). Johnny’ye çok komik gelen bir televizyon programının ortasında öksürmeye başlamış, birden iki büklüm olmuş vesaire. Tica’nın ifadesinde polise söylediği gibi ânında öldüğünden o kadar emin değildim (Johnny’nin dairesinde ölmesiyle başına açılan işlerden kurtulmaya çalışıyor olmalıydı, el altındaki uyuşturucu, zavallı Tica’nın daha önceki birkaç olayı, otopsinin pek de inandırıcı olmayan sonucu. İnsan bir doktorun Johnny’nin akciğerlerinde ve karaciğerinde neler bulmuş olduğunu tahmin edebilir.) “Ölümünün beni ne kadar üzdüğünü tahmin edemezsin, sana başka şeyler anlatabilecek olsam da öyle -diye ekliyordu tatlı Baby- kendimi daha iyi hissettiğimde yazıp anlatacağım (sanırım Rogers benimle Paris ve Berlin için anlaşma imzalamak istiyor), bilmen gereken tek şey şu: Sen Johnny’nin en yakın arkadaşydın.” Tica’ya hakaret etmek için ayırdığı paragrafın ardından -onu sadece Johnny’nin ölümünün değil, Pearl Harbour saldırısının ve Kara Veba’nın da sorumlusu olarak görüyordu belli ki-

zavallı Baby şöyle bitirmişti: “Unutmadan bir gün Bellevue’de seni çok sordu, aklı karışıyordu ve senin New York’ta olduğunu ama onu görmeye gelmediğini düşünüyordu, durmadan bir şeylerle dolu tarlalardan söz ediyordu, sonra seni çağırıyor ve seninle konuşuyordu, zavalıcık. Yüksek ateşin nasıl olduğunu bilirsin. Tica, Bob Carey’e son sözlerinin şöyle bir şey olduğunu söylemiş, “Ah, bana bir maske yapın”, ama tahmin edersin ki tam bu anda...” tahmin edebiliyordum. “Çok şişmanlamıştı,” diye eklemişti Baby mektubunun sonuna “ve yürürken soluk soluğa kalıyordu.” Baby Lennox gibi çok narin bir insandan beklenecek ayrıntılardı bunlar.

Tüm bunlar kitabımın ikinci baskısına denk geldi, neyse ki ölümünün ardından daktiloyla bir not yazıp kitaba ekleyecek zamanı bulabildim, bir de cenazeden fotoğraf koyduk, bir sürü ünlü cazcı görünüyordu. Böylece özyaşamöyküsü, böyle denebilirse, tamamlanmış oldu. Bunu söylemem pek yerinde olmasa da, böylelikle ben de kendimi sadece estetik düzlemde konumlandırmış oldum. Sanırım İsveççe ya da Norveççeye yeni bir çeviri söz konusu. Karım bu habere bayıldı.





Pınar Savaş

Saint-Benoit Lisesi'ni, ardından Boğaziçi Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. 1998 yılından beri İspanyolcadan çeviriler yapıyor. Çevirdiği başlıca yazarlar arasında G. Garcia Marquéz, Ernesto Sabato, Carlos Fuentes, Umberto Eco, Javier Marías, Alvaro Mutis, José Saramago, Julio Cortazár, Antonio Skármeta, Juan José Millas, Angela Carter, Alice Munro, Osvaldo Soriano, Paco Ignacio Taibo II, Rosa Regas, Maria Barbal, Almudeña Grandes sayılabilir.

CHARLIE PARKER'A ADANMIŞ BİR ÖYKÜ

“Hiçbir şey olmamasının korkunç olduğunu farkında mısınız?”

Julio Cortázar'ın caz müziğin ölümsüz isimlerinden Charlie Parker'a adanmış *Takipçi*, iç içe geçmiş olayların, son hız yuvarlanan yaşamların, biriken sıkıntıların ortasında, yaşantısına katlanmakta zorlanan bir cazcının hikâyesini ele alıyor.

“Bird” olarak da bilinen ve caz tarihinin gelmiş geçmiş en büyük alto saksofoncularından olan Parker'ın müzikle zamanın ötesine geçişini, saksofonuyla kurduğu özel ilişkiyi ve varoluşsal sancılarını anlatan Cortázar'ın bu özel eserini José Muñoz'un resimleri eşliğinde, özel bir baskıyla okurlarımıza sunuyoruz.

ISBN: 978-605-5060-41-1



9 786055 060411

İspanyolcadan Türkçeleştiren: Pınar Savaş

www.delidolu.com.tr

[f/delidolu](https://www.facebook.com/delidolu) [@delidolukitap](https://www.instagram.com/delidolukitap)
[@delidolukitap](https://www.tiktok.com/@delidolukitap)

Deli